

OBSAH ROČNÍKA 1999

Úvodom do ročníka 1999	355	
Slávnostné zasadnutie mestského zastupiteľstva	356	
Stav obyvateľov mesta Šaľa k 31. 12. 1999	357	
Stav nezamestnanosti v okrese Šaľa		357
Rozpočet mesta k 31. 12. 1999 – tabuľková časť	358	
Komentár k rozpočtu mesta		359
Stretnutie predstaviteľov mesta a a. s. Dusla	361	
Osobitné stretnutie tripartity		361
Ceny mesta za rok 1998	362	
Voľby prezidenta Slovenskej republiky	364	
Kotolňa vo Veči plynofikovaná	365	
Slovenská poisťovňa v novej budove	365	
Zastupiteľstvo Poľnobanky v Šali	366	
Slovenská životná poisťovňa, a. s. v Šali	366	
Televízny káblový rozvod do bytov		367
Vyšiel nový armatúrsky časopis Armatúry Press	367	
Duslo a jeho aktivity		368
Nový výrobňa kyseliny dusičnej	369	
Ďalšie aktivity Dusla (zahraničný kapitál a výsledky výroby a exportu)	369	
Vývoj stavu znečisťovania ovzdušia v Dusle (1985 – 1998)	370	
Šalianska firma Invest získala certifikát kvality	371	
Spoločnosť Eldus, a. s. Šaľa		371
PhDr. Jozef Kollár – poslan Slovenska	372	
Certifikát kvality pre SVUM, a. s. Šaľa	372	
Plavba po Váhu pokračuje	373	
Kriminalita a dopravná nehodovosť v okrese Šaľa v roku 1999	374	
Oprava cestného mosta na Váhu	375	
Úspešná činnosť Poľovníckeho zväzu	375	
Počasia v roku 1999		376
Zatmenie Slnka – nezvyčajný nebeský úkaz	378	
Šalianske divadlo ŠOK v Bratislave		379
Divadelné Šaľaniny 1999	380	
Šalianske mažoretky – Kontesy	381	
Naši výtvarníci na výstave v Nitre	381	
Duslanka a mažoretky – Kontesy v Budapešti a Törökbálinte	382	
Erika Tégenová – práv operetná speváčka zo Šale	383	
V Šali sa konal SIK- festival		383
Na Detskej farme Humanita		384
Výstava fotografií Lehela Tótha	384	
Zlatá priadka – celoštátna súťažná prehliadka	385	
6. ročník Šalianskeho Matka – celoštátna súťaž	385	
Výstava obrazov Ilony Viczenovej v rámci družobných stykov	386	
Bratia Patkolóovci reprezentujú Slovensko	387	
Mestská televízia Teleinvest začala vysielat'	387	
Fantázia dostala Cenu akadémie	388	
Šaľa má nové pekné pohľadnice	388	
Spomíname na významných rodákov nášho mesta (prof. Jozef Hlavatý)	389	
Spomienka na spisovateľa Jozefa Miškoviča	390	
Rekonštrukcia cirkevných pamiatok		391
Z histórie požiarnej ochrany		392
Dlhodobý plán spolupráce medzi Šaľou a Oroszlányom	392	
Najlepší športovci roku 1998		393

Hádzanáčky Šale skončili na druhom mieste		394
Šaľa bola etapovým mestom Cyklistických pretekov okolo Slovenska	395	
Majstrovstvá Slov. republiky v plutvovom plávaní		395
Atletický oddiel TJ Duslo reprezentoval Slovensko		396
Chlapci zo Šale – majstri Slovenska v atletike		397
Šaľan Erik Hučko – slovenský hádzanársky reprezentant		397
II. kolo Extraligy v streľbe vzduchovkových zbraní		398
IX. Svetový voltízny pohár CVI v Šali		399
Majstrovstvá Európy vo voltíznom jazdení v Nitre		399
Najúspešnejší voltízéri zo Slávie SOUP Šaľa		400
Vydarený Challenge Day		401
Hubertova jazda – ukončenie dostihovej sezóny		401
III. ročník Vianočného aerobikového maratónu v Šali		402
Zuzka Kováčiková so striebornou medailou z Japonska		402
Významné návštevy v našom meste		403
Šaľania v politike a médiách		404
Významné podujatia Kult. – spol. organizácie v roku 1999		405
Z bohatej činnosti Štát. okresného archívu		406
Slávnostné jubileum pána dekana Jozefa Blahu		408
90 výročie otvorenia budovy Ľudovej školy vo Veči	410	
Veľkonočný koncert		409
Záver a schválenie obsahu zápisov v kronike		411

ÚVOD DO ROČNÍKA 1999

Tento rok bol predposledným rokom druhého tisícročia, keď sme v dátumoch písali ešte tisíc deväťsto deväťdesiatdeväť. V tomto roku sme si spomenuli na udalosti pred desiatimi rokmi, kedy sa v našej krajine uskutočnila nežná revolúcia. Bol to aj prvý rok nástupu až tretej novej samosprávy mesta po roku 1989, ktorá bola zvolená pri komunálnych voľbách v decembri 1998. Z ojedinelých prírodných úkazov sme mali možnosť v tomto roku aj u nás sledovať zatmenie Slnka.

Počet obyvateľov mesta už druhý rok za sebou zaznamenal mierny pokles (o 68) oproti roku 1998, čo sa odrazilo hlavne v počte odsťahovaných občanov, ktorí opustili naše mesto najviac z dôvodu hľadania práce. Miera nezamestnanosti oproti predchádzajúcemu roku stúpila a dosiahla vyše 22%. Nepriaznivá situácia nastala v poklese dopytu po pracovnej sile na trhu práce a nedostatkom financií na aktívnu politiku zamestnanosti. Mnoho dobrých podnikateľov, najmä obchodníkov, zanechalo neúspešné podnikanie.

Pre nedostatok potrebných finančných prostriedkov nemohlo mesto pokračovať v ďalšom budovaní mestskej pešej zóny a uprednostňovali sa preto len tie najnaliehavejšie akcie. Uskutočnila sa plynofikácia poslednej veľkej kotolne vo Veči, ktorá vykuruje večianske sídlisko. Vybudovaná bola práve etapa inžinierskych sietí a trafostanica na ulici Orechovej II., nové autobusové zastávky a práva stavba čistiarne odpadových vôd v Šali, verejné osvetlenie v Hetmeni a technická vybavenosť pre 59 nových bytových jednotiek na ulici Hlavnej. Naďalej pokračovala individuálna výstavba rodinných domov na mnohých uliciach mesta a na hlavnej ulici bola odovzdaná do užívania nová pekná budova Slovenskej poisťovne. Pokračovalo sa v dokončovaní prístavby železničnej stanice a uskutočnila sa oprava cestného mosta na Váhu.

V a. s. Duslo sa ukončila náročná výstavba novej výrobné čpavku, čo bola najväčšia investícia nášho podniku v tomto roku. Aj v tomto roku získali niektoré šalianske podniky certifikáty kvality.

Už tradíciou sa stali ocenenia našich občanov a kolektívov za úspechy v predchádzajúcom roku. Boli opäť odovzdané Ceny mesta a vyhodnotení boli najlepší športovci.

Bohatý bol aj v tomto roku kultúrny, spoločenský a športový život v meste. Naše kultúrne a umelecké súbory vystupovali okrem Šale aj v ďalších mestách Slovenska, Čiech a susedného Maďarska. Šaľa bola opäť mestom, kde sa už tradične uskutočnili niektoré celoslovenské kultúrne podujatia ako Zlatá priadka – súťažná prehliadka detskej dramatickej tvorivosti, celoslovenská súťaž Šalianskeho Matka a niekoľko občanov a rodákov mesta úspešne reprezentovali Šaľu aj v cudzine.

Šaľa bola v tomto roku aj etapovým mestom Cyklistických pretekov okolo Slovenska a usporiadateľským mestom medzinárodných športových podujatí ako Svetového voltížneho pohára, Extraligy v streľbe vzduchovkových zbraní, Majstrovstiev Slovenska v plutvovom plávaní.

O týchto a mnoho ďalších dôležitých udalostiach, ktoré sa odohrali v našom meste v roku 1999 píše táto kronika podrobnejšie na nasledujúcich stranách.

356

SLÁVNOSTNÉ ZASADNUTIE MESTSKÉHO ZASTUPITEĽSTVA

11. januára 1999 sa uskutočnilo v kongresovej sále Mestského úradu prvé slávnostné zasadnutie novozvoleného mestského zastupiteľstva. Po krátkom kultúrnom programe boli prítomní oboznámení s oficiálnymi výsledkami decembrových komunálnych volieb. Po slávnostnom sľube primátora a jeho dekorovaní prebral novozvolený primátor mesta Mgr. Július Morávek slávnostný sľub poslancov. Potom pozdravil účastníkov slávnostného zasadnutia predseda Okresného úradu v Šali Ing. Štefan Szeles.

Primátor mesta Mgr. Morávek vo svojom príhovore ocenil hlboký spoločenský význam komunálnych volieb a pripomenul, že zvolení poslanci sú zástupcami všetkých občanov, nielen tých, ktorí volili. V novej samospráve treba oceniť odbornosť, schopnosť komunikovať a vedieť správne sa rozhodnúť. Je potrebné v novom volebnom období nadviazať na všetko pozitívne, čo sa doposiaľ v meste realizovalo. Vyslovil požiadavku, aby občania počas štyroch nastávajúcich rokov poznali svojich poslancov a aby sa volebné obvody stali územím, ktoré sa bude rozvíjať a skrásľovať. Pripomenul, že nastávajúce volebné obdobie nebude ľahké, najmä ekonomicky, finančne bude náročné, čo predpovedá súčasný stav slovenskej ekonomiky, stav podnikov, spoločností a postavenie mnohých občanov. Je preto potrebné starostlivo zvážiť hospodárenie s finančnými zdrojmi, stanoviť priority mesta a jeho plnenie ekologického programu, riešenie dopravy, vzhľadu mesta ako aj pokračovanie rekonštrukcie centra, plnenie sociálneho programu, podporu rozvoja športových možností najmä pre deti a mládež.

Za hlavnú úlohu považoval aj vzájomne výhodnú spoluprácu s podnikateľskými subjektami pôsobiacimi v meste a regióne ako aj postupné riešenie nezamestnanosti s vytváraním nových aktivít a pracovných možností. Vyslovil aj požiadavku na dobrú a konštruktívnu spoluprácu so štátnou správou, predovšetkým s okresným úradom a okresnými inštitúciami. Naďalej bude potrebné postupne riešiť zložitú situáciu v školstve a zdravotníctve ako aj v rozvoji rekreačných možností a v meste predovšetkým na údržbu komunikácií, na poskytovaní služieb obyvateľom a ďalšom zveľadovaní celkového vzhľadu mesta.

ZAČAL VYCHÁDZAŤ NOVÝ MESAČNÍK MESTSKÝ SPRAVODAJ

V októbri 1999 začal vychádzať v našom meste mesačník samosprávy mesta pod názvom MESTSKÝ SPRAVODAJ. V úvodníku prvého čísla sa prihovril k občanom primátor Mgr. Július Morávek. Oboznámil čitateľov o cieľoch tohto časopisu. Mestský úrad chce týmto zlepšiť informovanosť občanov o činnosti samosprávy mesta. Majú sa v ňom uverejňovať správy o rokovaní mestskej rady, mestského zastupiteľstva, jednotlivých komisií a výborov mestských častí. Čitatelia budú v ňom informovaní o rozpočte mesta, o činnosti Mestského úradu, o hlavných zámeroch, investičných akciách a strategických cieľoch mesta. Nový mesačník sa bude zaoberať s koncepciou rozvoja mesta ako aj spoluprácou mesta s inými mestami a obcami.

Šéfredaktorom mesačníka je primátor mesta Mgr. Július Morávek. Redakčnú radu tvoria Jana Ondrušková ako predsedníčka, Ing. František Botka, Miroslav Demín a Zoltán Bukovský. Grafickú úpravu časopisu a jeho tlač zabezpečuje Reklama PLUS.

STAV OBYVATEĽOV MESTA ŠAĽA K 31. 12 . 1999

Počiatočný stav k 31.12. 1998 = 25 357

Prírastky:

Narodených – 242

Priťahovaných – 328

Prírastok spolu – 570

Úbytky:

Zomrelých – 149

Odstáhaných – 489

Úbytok spolu – 638

Úbytok za rok 1998 = -68

Stav obyvateľov k 31. 12. 1999 = 25 289

Celkový trend vývoja obyvateľstva v Šali zaznamenáva od roku 1998, už druhý rok pomalý úbytok obyvateľov.

Z celkového počtu 25 289 obyvateľov mesta bolo 12 260 mužov a 13 029 žien (o 729 viac ako mužov).

V okresnom meradle podľa štatistických údajov k 31. 12. 1999 mal Okres Šaľa 54 571 obyvateľov. Z toho počtu bolo 27 922 žien a 26 649 mužov.

Ku koncu roka 1999 bola najľudnatejšou obcou šalianskeho okresu Močenok s 4 271 obyvateľmi, potom nasledovalo Tešedíkovo s 3 719 obyvateľmi, Vlčany s 3 344 a Neded s 3 174 obyvateľmi. Najmenej obyvateľov ku koncu tohto roku v našom okrese mali obce Dlhá nad Váhom 887, Hájske 1 326 a Kráľová nad Váhom 1 519 obyvateľov.

STAV NEZAMESTNANOSTI V OKRESE ŠAĽA

Okres Šaľa mal v roku 1999 25 595 ekonomicky aktívnych obyvateľov. V decembri tohto roku evidoval Okresný úrad práce 5 879 evidovaných nezamestnaných. Disponibilných nezamestnaných, t.j. takých, ktorí sa mohli ihneď zamestnať bolo 5 639 občanov. Miera nezamestnanosti bola 22,97 u evidovaných a 22,03% u disponovaných. V porovnaní s celoslovenskou štatistikou bol okres Šaľa na 33. mieste zo 79 okresov Slovenska. V rámci kraja bola Šaľa na 4. mieste zo 7. okresov. Pred nami boli len okresy Levice, Nové Zámky a Zlaté Moravce.

O evidencii nezamestnaných bolo v našom okrese 2 735 žien, 249 zdravotne postihnutých, 1 741 občanov, ktorí vyžadujú osobitnú starostlivosť. Najpočetnejšiu skupinu tvorili Rómovia, a to 1 310 osôb. Mladistvých bolo 247 evidovaných a 496 absolventov škôl. Početná bola aj dlhodobo evidovaná skupina (nad 12 mesiacov). K ním patrili hlavne osoby so základným vzdelaním. Najohrozenejšou skupinou boli nezamestnaní nad 50 rokov. Podľa sledovaných posledných 6 rokov (1994 – 1999) stúpol počet evidovaných nezamestnaných z 4 787 v roku 1994 na 5 879 v roku 1999. nepriaznivo bol hodnotený počet voľných pracovných miest v tomto období k počtu evidovaných nezamestnaných. Ponuka stále neuspokojovala dopyt a ani predpoklad pre budúce obdobie nedávala nádej na ich rozšírenie. V ponuke pracovných miest prevládali len ustálené profesie, ako predavačka, krajčírka, čašníčka, murár, stolár a pod.

Najväčšiu evidovanú nezamestnanosť k 31. 12. 1999 v okrese Šaľa vykazovali obce Selice 50,21%, Žiharec 42,03% a Neded 36,86%. Najnižší stav nezamestnanosti mali obce Močenok 17,77%, Šaľa a Kráľová n./V. 18,15% a Horná Kráľová 18,50%. Nepriaznivá situácia úzko súvisela s problémami v ekonomickej sfére, v poklese dopytu po pracovnej sile na trhu práce, zhoršujúcimi odbytovými schopnosťami podnikov, ako aj absolútnym nedostatkom financií na aktívnu politiku zamestnanosti.

Príjmy	zdroj príjmov	Plán	Plnenie		% plnenia
			v tis. Sk	v tis. Sk	
<i>Daňové príjmy</i>					
Daň z príjmov FO a PO, cestná daň, podielové dane		35 500	37 531	107	
Daň z nehnuteľností		10 752	10 833	101	101
Miestne poplatky		2 590	2 585	10	
<i>Nedaňové príjmy</i>					
Výnosy z cenných papierov		100	79	79	
Nájomné z pozemkov		1 217	1 542	127	
Poplatky za uloženie odpadov	710		736	104	
Správne poplatky	2 400		2 099	87	
Príjem z predaja kapitálových aktív		21 760	13 337	61	61
Príjem z predaja bytov	2 400		1 966	82	
Ostatné príjmy	9 280		9 872	106	
Príjem z prenajatých bytov a zariadení	5 380		5 514	102	
Vlastné príjmy spolu		92 894	88 533	95	
<i>Prijaté úvery</i>					
Dodávateľský úver		20 000	16 000	80	80
Dotácie a granty	8 034		2 350	29	
Príjmy spolu		120 928	106 887	88	

Výdavky

1. Kultúra		630	568	90	
2. Vodné hospodárstvo	550		447	81	
3. Údržba miestnych komunikácií	1 900		1 243	65	
4. Mestská polícia		6 836	7 105	104	
5. Požiarna ochrana		165	81	49	
6. Školenia		102	94	92	
7. Príspevkové organizácie		8 400	8 400	100	
8. Sociálne výpomoci		430	367	85	
9. Komunálne činnosti	16 872		12 463	74	
10. Odmeny poslancom	920		835	91	
11. Životné prostredie	680		359	53	
12. Mestský úrad	12 505		11 703	94	
13. Prevádzka COV		2 234	1 286	58	
14. Výstavba miest a obcí	3 380		2 722	81	
15. Splátky úrokov a úveru		5 007	4 273	85	
16. príspevky pre FO a PO		4 200	3 841	91	
17. Ostatné výdavky		2 052	1 162	56	

Kapitálové výdavky

1. Trafostanica NN rozvody – Orechová ul. II.	770		769	100	
2. Inžinierske siete IBV – Orechová II. – 1. etapa	20 900		11 598	55	
3. Sekundárny rozvod elektrickej siete – Hetmėň	450		450	100	
4. Autobusové zastávky – ul. Dolná		530	532	100	
5. ČOV Šaľa – 1. stavba (ČOV – čistiareň odp. vőd) 1 550		1 577	102		
6. Projektové práce		1 600	937	59	
7. Technická vybavenosť 59 b.j. na ul. Hlavnej	5 534		415	7	
8. MIS (Mestský informačný systém)	620		256	41	
9. Dom smútku Šaľa – Veča		350	320	91	
10. Opláštenie trhoviska	990		972	98	
11. Kanalizácia Veča		5 000	0	0	
12. VTL prípojka plynu pre CK 34 – Veča	3 000		3 000	100	
13. Plynofikácia kotolne CK 34 – Veča	13 000		13 000	100	
Výdavky spolu		134 531	104 149	77	

Celkové plnenie rozpočtu v roku 1999

PRÍJMY:	plán:	120 928 tis. Sk
	plnenie:	106 887 tis. Sk
	% plnenia:	88%
VÝDAVKY:	plán:	134 531 tis. Sk
	plnenie:	104 149 tis. Sk
	% plnenia:	77%
SCHODOK:		- 13 603 tis. Sk

KOMENTÁR K ROZPOČTU MESTA

Tvorba návrhu rozpočtu mesta na rok 1999 vychádzala z princípov zabezpečenia základných potrieb mesta, dokončenia investičných akcií z predchádzajúceho obdobia a z plnenia si zmluvných záväzkov mesta finančného charakteru.

V PRIJÍMOVEJ ČASTI ROZPOČTU šlo predovšetkým o naplnenie príjmov zo štátneho rozpočtu v podielových daniach (33 500 tis. Sk) a cestnej dane (2 000 tis. Sk). Ďalej to bolo naplnenie príjmov z daní z nehnuteľností (10 752 tis. Sk) a miestnych poplatkov (2 590 tis. Sk), ako aj z vymáhania nedoplatkov a z predaja kapitálových aktív, t.j. pozemkov na ulici Orechovej (21 760 tis. Sk). Uzavreté boli zmluvy o poskytnutí dotácií na dobudovanie inžinierskych sietí pri Olympii a dotácií zo štátneho fondu životného prostredia (8 034 tis. Sk) a prijatý bol dlhodobý úver vo výške 16 000 tis. Sk z Prvej komunálnej banky, a. s. Nitra.

Príjmová časť rozpočtu nebola naplnená vo vyberaní správnych poplatkov, v príjmoch z predaja kapitálových aktív, najmä z predaja pozemkov v lokalite Orechovej ulice a v dotáciách z Ministerstva výstavby a verejných prác na dobudovanie inžinierskych sietí v lokalite Olympia pre nespĺnenie podmienok dodávateľa, preto to bolo presunuté do roku 2000.

VO VÝDAVKOVEJ ČASTI ROZPOČTU boli uhradené záväzky mesta splatné v roku 1999. Ukončili sa rozpracované investičné akcie, ako Dom smútku v Šali, čistiareň odpadových vôd Šaľa a Dom smútku vo Veči. Dokončili sa aj investičné akcie financované z cudzích zdrojov vo výške 54 294 tis. Sk.

Dokončené a dofinancované boli tri akcie, a to trafostanica a nízkonapäťové rozvody (769 tis. Sk), 1. stavba čistiarne odpadových vôd (1 577 tis. Sk) a Dom smútku Šaľa – Veča (320 tis. Sk). Ako nové akcie v tomto roku sa uskutočnili tieto štyri akcie:

Vybudovali sa inžinierske siete na individuálnej bytovej výstavbe na Orechovej ulici, ako práva etapa (11 598 tis. Sk), verejné osvetlenie na Diakovskej ulici v Hetméni (450 tis. Sk), technická vybavenosť pre 59 bytových jednotiek na ulici Hlavnej a vysokotlaková prípojka plynu pre Centrálnu kotolňu CK- 34 a jej plynofikáciu vo Veči (16 000 tis. Sk).

Výdavková časť rozpočtu nebola vyčerpaná v niektorých kapitolách rozpočtu z dôvodu, že nebol poskytnutý kontokorentný úver (KTN) na vyrovnanie okamžitého nedostatku finančných zdrojov v roku 1999. V kapitálových výdavkoch nebola naplnená položka inžinierskych sietí na ulici Orechovej (len na 55%) a to z dôvodu, že neboli naplnené príjmy z predaja stavebných pozemkov na lokalite ulice Orechovej II. nebola naplnená ani investičná akcia inžinierskych sietí na lokalite Olympia, pretože nebola poskytnutá schválená dotácia z Ministerstva výstavby a verejných prác Slovenskej republiky.

V roku 1999 boli vypracované a dodané projektové práce pre nasledujúce akcie:

Prevádzkový poriadok pre kanalizačný zberač na ulici Dóžovej vo Veči,
 Čistiaca stanica na ulici Fr. Kráľa,
 Štúdia dopravného riešenia ulíc Štúrovej a Kráľovskej,
 Technická infraštruktúra 59 bytových jednotiek na ulici Hlavnej,
 Dofinancovanie projektovej dokumentácie z roku 1998,
 Autobusové zastávky na ulici Dolnej,
 Úprava križovatky na ulici Vlčanskej,
 Mestský mobiliár – pešia zóna 2. etapa na ulici Hlavnej,
 Prekládka vzdušného nízkonapäťového vedenia na ulici Dolnej,
 Kanalizácia prechodnej ubytovne na ulici P. Pázmáňa,
 Výstavba inžinierskych sietí na individuálnej bytovej výstavbe na ulici Orechovej,
 Kanalizácia k Spoločenskému domu vo Veči,
 Kanalizačný zberač na ulici Komenského,
 Úprava nádvorja Okresného úradu v Šali,
 Verejné osvetlenie na ulici Jilemnického v Šali – Veči.

Celková hodnota dodaných projektových prác bola v tomto roku 1 525 tis. Sk.

Plánované rozpočtové prostriedky neboli v plnej výške vyčerpané z dôvodu, že sa nenaplnila príjmová časť rozpočtu. Úhrada vo výške 588 tis. Sk preto prešla do roku 2000. Sú to položky inžinierskych sietí IBV na Orechovej ulici II., a to 2., 3. a 4. etapa vo výške 561 tis. Sk a verejné osvetlenie ulice Jilemnického vo výške 27 tis. Sk.

STRETNUTIE PREDSTAVITEĽOV MESTA A a. s. DUSLA

V polovici októbra tohto roku sa uskutočnilo prvé oficiálne stretnutie nášho mesta so zástupcami akciovej spoločnosti Dusla. Stretnutia sa zúčastnili za a. s. Duslo RNDr. Jozef Kollár, generálny riaditeľ, riaditelia Ing. Pavel Krajčí, Ing. Rudolf Málnási, Ing. Michal Galbavý a Mgr. Jaroslav Barcúch, mesto zastupovali Mgr. Július Morávek, primátor mesta, Ing. František Botka, zástupca primátora a poslanci Ing. Helena Psotová, Ing. Štefan Bartošovič, MUDr. Ernest Hlavatý a Ernest Baluška.

V úvode stretnutia odzneli informácie Mgr. Júliusa Morávka o zámeroch a cieľoch rozvoja mesta pre roky 1999 – 2002 a plány vývoja ekonomiky a hospodárstva a. s. Dusla, ktoré predniesol RNDr. Jozef Kollár. Potom nasledovala diskusia, v ktorej obidve strany informovali o dôležitých udalostiach, ktoré sa týkajú oboch strán a možnostiach ich spolupráce.

Na spoločnom stretnutí sa našli dôležité styčné body, v ktorých by mohlo byť Duslo nápomocné mestu. Najdôležitejšie z nich boli: likvidácia komunálneho odpadu v časti spáliteľných odpadov v Dusle, perspektívne v oblasti životného prostredia, dopravy a energetiky. Uvažovalo sa aj o možnosti vykurovania mesta priamo s energiou z Dusla, o možnostiach koordinovanejších postupov pri výstavbe bytov. Duslo totiž odkúpilo pre tento účel pozemky vo Veči vo výmere 5,6 hektára a mesto pripravuje pozemky na Diakovskej ceste. Duslo ponúklo ďalej firmám priemyselnú zónu v teritóriu Dusla, kde sú zabezpečené inžinierske site, energetické zdroje aj čistiareň odpadových vôd.

Keďže doterajšie neoficiálne stretnutia mesta a podniku neboli úspešné, ostalo občanom nášho mesta len veriť, že toto stretnutie oživí budúcu spoluprácu oboch strán, na ktorú čakajú už všetci obyvatelia nášho mesta.

OSOBNÉ STRETNUTIE TRIPARTITY

Koncom októbra tohto roku sa uskutočnilo v Nočnom sanatóriu akciovej spoločnosti Duslo v Šoporni osobitné stretnutie tripartity (Vlády SR, združenia miest a obcí Slovenska a guvernéra Národnej banky Slovenska).

Stretnutia sa zúčastnili premiér slovenskej vlády Mikuláš Dzurinda, guvernér Národnej banky Slovenska Marián Jusko a predseda združenia miest a obcí Slovenska Michal Sýkora. Účastníkov stretnutia privítal na pôde akciovej spoločnosti viceprezident Asociácie zamestnaneckých zväzov, generálny riaditeľ a. s. Duslo Šaľa RNDr. Jozef Kollár.

Cieľom stretnutia bolo zjednotiť názory a stanoviská pre ďalší postup v prospech rozvoja ekonomiky Slovenska. Prerokovali sa tri závažné dokumenty, a to strednodobá koncepcia hospodárskeho a sociálneho rozvoja Slovenskej republiky, aktualizácia stratégie finančnej politiky na roky 1999 až 2000 a pracovný návrh štátneho rozpočtu na rok 2000.

ODOVZDANÉ BOLI CENY MESTA ZA ROK 1998

Mesto Šaľa sa v roku 1997 rozhodlo každoročne udeľovať Cenu mesta za obdobie predchádzajúceho roka za vynikajúce tvorivé výkony, ktoré významným spôsobom prispeli k rozvoju a propagácii mesta. Podľa došlých návrhov výberová komisia zriadená Mestským zastupiteľstvom stanovila hodnotiace kritériá a vyhodnotila podané návrhy. V tajnom hlasovaní rozhodlo Mestské zastupiteľstvo o konečnom poradí navrhnutých kandidátov na získanie tohto ocenenia.

CENA MESTA za rok 1998 bola udelená:

1. V oblasti kultúry:

UMELECKEJ AGENTÚRE ŠOK,

Ktorá sa od iných agentúr odlišuje svojou hlavnou náplňou, ktorou je vyhľadávanie mladých a schopných talentov, ktorým poskytuje priestory a technické vybavenie pre ich ďalší umelecký rast. Tento súbor sa dokázal presadiť na slovenskej divadelnej scéne. Má viac ako 40 aktívnych členov zo študentov stredných a vysokých škôl. O aktivitách tohto súboru hovoria mnohé naštudované inscenácie, jednoaktovky a muzikál, ktoré uviedol súbor na mnohých divadelných pódiiach Slovenska ako aj na Medzinárodnom divadelnom festivale DIDA – 98 v Juhoslávii. Umelecká agentúra ŠOK zastrešuje aj rôzne divadelné súbory v Šali a ponúka im možnosti vlastnej sebarealizácie. Za doterajšie aktivity v oblasti kultúry a divadelníctva v meste Šaľa si plne zaslúži toto ocenenie.

2. V oblasti publicistiky a verejného života:

spisovateľovi JÁNOVI JOHANIDESOVI,

ktorý píše romány, poviedky, novely, rozhlasové a televízne hry, odborné články o výtvarnom umení a recenzie.

Ján Johanides – 65 ročný rodák z Dolného Kubína študoval na Filozofickej fakulte UK v Bratislave históriu, dejiny umenia a estetiku. Určitý čas žil v Martine, Trnenci nad Váhom a už dlhší čas je občanom mesta Šaľa, kde sa venuje literárnej tvorbe. Jeho tvorba je svojrázna, štylisticky a myšlienkovy bohatá, inšpirovaná filozofickým a literárnym prúdom existencializmu. Patrí medzi

prozaikov, ktorí programovo smerujú „nad“ príbeh. Svoje literárne záujmy posilnil umenovedným, filozofickým a psychologickým záberom.

Svoje prvá prózy uverejňoval v časopise Mladá tvorba. Píše naďalej aktuálne poviedky a romány, ktoré sú uverejňované rôznymi nakladateľstvami.

3. V oblasti športu:

JÁNOVI HLAVATÉMU

Ján Hlavatý, 46 ročný rodák zo Šale, ktorého poznajú priaznivci športu najmä futbalu, a to nielen zo Šale. V Šali prežil roky detstva, mladosti, založil si tu rodinu a vychováva svoje deti. Jeho najväčšou životnou záľubou je šport – futbal. Bol futbalovým reprezentantom Československa, ligovým hráčom FC Nitra, Slovana Bratislava i Slovana Duslo Šaľa. Svojimi výbornými športovými výkonmi sa dokázal prepracovať až do reprezentačného družstva Československa v športe, ktorý je trvalo športom č. 1 u nás, ale aj v Európe, kde konkurencia futbalistov na reprezentačný post bola a stále je mimoriadne tvrdá.

Z podaného návrhu citujem: „Svojím príkladným prístupom k plneniu športových povinností v čase aktívnej kariéry, vzácnym zmyslom pre fair – play v oblasti športu, ale aj v občianskom živote si zaslúži obdržať Cenu mesta za rok 1998“.

4. V oblasti priemyslu:

FIRME PROCS, spol. s r. o. ŠAĽA

Firma ProCS, spoločnosť s ručením obmedzeným Šaľa vznikla v roku 1992. Za sedem rokov svojej existencie dosiahla vysokú úroveň v predmete svojej činnosti. Sídlo firmy je v Šali, jej aktivity však presahujú rámec Slovenskej republiky, stretávame sa s nimi v mnohých krajinách viacerých kontinentov. Firma v roku 1996 získala certifikát ISO 9000, ktorý tento rok úspešne obhájila.

Okrem svojho profesionálneho zamerania sa firma trvalo venuje mnohým aktivitám, ktorými podporuje mesto, viaceré organizácie a záujmové združenia, školy a športové kluby.

Materiálne, finančne i odborné pomohla svojimi pracovníkmi pri rekonštrukcii mestského rozhlasu a jeho nového technického vybavenia. Pravidelne podporuje činnosť klubov dôchodcov, sponzoruje mnohé detské, mládežnícke podujatia, pomáha pri zabezpečovaní odbornej prípravy žiakov škôl. Trvalou súčasťou je aj pomoc mnohých športových podujatí.

Firma svojimi aktivitami v prospech mesta a jej občanov pomáha vytvárať priaznivé podmienky v spoločenskom, kultúrnom i športovom živote mesta.

Udelenie cien mesta sa uskutočnilo dňa 1. júla 1999, a to v slávnostnej atmosfére v Kongresovej sále Mestského úradu. Po krátkom kultúrnom programe a príhovore primátora mesta Mgr. Juliusa Morávka, ceny jednotlivým oceneným odovzdal sám primátor mesta.

VOĽBY PREZIDENTA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

15. mája 1999 sa v Slovenskej republike uskutočnili voľby hlavy Slovenského štátu v priamych voľbách. Občania nášho štátu, teda i nášho mesta, si mohli vybrať z deviatich kandidátov do najvyššej funkcie štátu.

Na túto funkciu kandidovali Rudolf Schuster, Vladimír Mečiar, Magda Vášáryová, Ivan Mjartan, Ján Slota, Juraj Švec, Boris Zala, Juraj Lazarčík a Ján Demikát.

Výsledky volieb boli nasledovné:

Prvé kolo:	Hlasy spolu	Rudolf Schuster	Vladimír Mečiar		
		počet hlasov	podiel	počet hlasov	podiel
Mesto Šaľa	12 095	7 235	59,81	2 859	23,63
Okres Šaľa	28 396	18 900	66,55	6 119	21,54
Nitriansky kraj	406 444	221 984	49,36	133 972	37,68

Celkovo využilo volebné právo zo 4 038 899 oprávnených voličov Slovenska 2 948 424, z toho odovzdalo právoplatné lístky 2 948 402 voličov.

Pretože v prvom kole volieb nik z deviatich uchádzačov nedosiahol nadpolovičnú väčšinu platných hlasov oprávnených voličov, postúpili do druhého kola dvaja najúspešnejší – Rudolf Schuster a Vladimír Mečiar. V prvom kole rozdiel medzi oboma hlavnými rivalmi dosiahol takmer 300 tisíc hlasov v prospech košického primátora Schustera. Mečiar vyhral v 40 zo 79 okresov. Išlo najmä o oblasť severozápadného a sčasti i západného a stredného Slovenska. Schuster si lepšie viedol na väčšine východného a južného Slovenska, v Bratislave a Košiciach a v páse Martin – Banská Bystrica – Zvolen. Zaujímavosťou volieb v okrese Šaľa bolo, že vo dvoch obciach (Močenok a Hájske) získal viac hlasov V. Mečiar, v ostatných obciach, vrátane Šaľa vyhral R. Schuster.

DRUHÉ KOLO VOLIEB sa uskutočnilo 29. mája 1999 obdobným spôsobom ako v prvom kole.

V meste Šaľa v druhom kole volieb z platných 12 377 hlasov získal Rudolf Schuster 8 899 hlasov (71,89%) a Vladimír Mečiar 3 478 hlasov (28,10%).

V 12 obciach okresu Šaľa prišlo k volebným urnám 30 056 voličov, čo znamenalo 74,51% účasť na voľbách. Víťaz druhého kola volieb Rudolf Schuster tu získal 22 775 voličských hlasov, čo činilo 75,78% získaných hlasov. Vladimír Mečiar získal v okrese 7 281 hlasov, čo znamenalo zisk 24,22% hlasov. Voliči v Šalianskom okrese odovzdávali svoje hlasy v 43 volebných okrskoch. Vladimír Mečiar získal väčšinu hlasov v obciach Hájske (518) a Močenok (1 559), najmenej v Kráľovej n. V. (22), Dlhej n. V. (33), Žiharci (69) a v Seliciach (51).

365

KOTOLŇA VO VEČI PLYNOFIKOVANÁ

Jedinú, doteraz neplynofikovanú kotolňu CK 34 na večianskom sídlisku, ktorá je v správe Mestského bytového podniku s. r. o. Šaľa sa samosprávne orgány mesta Šaľa rozhodli zmodernizovať. Táto kotolňa zabezpečuje pre Večanov dodávku tepla a teplej vody pre celú sídliskovú časť.

Rekonštrukcia kotolne z tuhého paliva na plyn bola realizovaná za pomoci firmy MENERT, spol. s r. o. Šaľa. Celková finančná hodnota rekonštrukcie predstavovala takmer 21 miliónov korún. Vzhľadom na to, že mesto Šaľa nedisponovalo dostatočnou výškou finančných prostriedkov, bolo nútené na túto rekonštrukciu zabezpečiť úver vo výške 16 miliónov korún. Rozpočtové náklady vysokotlakovej prípojky plynu ku kotolni CK 34 boli vo výške 4,2 milióna korún. Dodávateľom tejto akcie bola Stavmonta, s. r. o. Šaľa. Koncom tohto roka prebehli už funkčné skúšky a potom bola už kotolňa uvedená do trvalej prevádzky.

SLOVENSKÁ POISŤOVŇA V NOVEJ BUDOVE

Od júla 1999 je už v Šali na Hlavnej ulici oficiálne v prevádzke nová budova Slovenskej poisťovne.

Na slávnostnom otvorení sa zúčastnili viaceré významné osobnosti spoločenského, politického a podnikateľského života galantsko – šalianskeho regiónu, ako aj okresu Nitra.

Slávnostné prestrihnutie pásky uskutočnil Ing. Rudolf Janáč, prezident Slovenskej poisťovne a slávnostný príhovor pri otvorení mal Ing. Ľubomír Kukan, riaditeľ Slovenskej poisťovne, a. s. v Šali. Oboznámil prítomných o úspechoch, postavení a význame pobočky Slovenskej poisťovne na území okresov Šaľa a Galanta.

Výstavbu novej prevádzkovej budovy realizoval INVEST, spol. s r. o. Šaľa v náklade 64 miliónov Sk za devätnásť mesiacov.

Po slávnostnom otvorení a prestrihnutí pásky nasledovala prehliadka nového komplexu.

V kultúrnom programe pred novou budovou sa predstavila šalianska Duslanka a na nádvorí budovy pokračoval program vystúpením šalianskych Mažoretiek – Kontesy.

366

V ŠALI BOLO OTVORENÉ ZASTUPITEĽSTVO POĽNOBANKY

14. mája 1999 pribudol v Šali ďalší peňažný ústav, a to zastupiteľstvo Poľnobanky. Filiálka Poľnobanky pôsobila v Galante už od roku 1993 a teraz pribudlo jej zastupiteľstvo aj v Šali.

Na slávnostnom otvorení predniesol úvodné slovo generálny riaditeľ Ing. František Palič, predseda predstavenstva Poľnobanky. Otvorenia banky sa zúčastnili Ing. Štefan Szeles, prednosta Okresného úradu v Šali, Mgr. Július Morávek, primátor mesta, okresný prokurátor, riaditeľka daňového úradu a najvyšší predstavitelia súkromných firiem a spoločností okresu Šaľa.

Zastupiteľstvo Poľnobanky bude poskytovať mimo úverov, čiže mimo aktívnych obchodov, všetky ostatné bankové služby tak v zahraničnej mene ako aj v slovenských korunách a orientuje sa tak na fyzickú ako aj právnickú klientelu. Poľnobanka je bankou

univerzálnou, neorientuje sa len na poľnohospodárstvo, čiže na prvovýrobu, ale na všetky odvetvia spracovateľského priemyslu ako aj na stavebnú výrobu.

Zastupiteľstvo šalianskej Poľnobanky sídli na Hlavnej ulici za mestským úradom. Riaditeľom filiálky sa stal Ing. Arpád Egri a vedúcou prevádzky Ing. Mária Straňáková. Stav pracovníkov bol plánovaný na 5 osôb.

SLOVENSKÁ ŽIVOTNÁ POISŤOVŇA, a. s. V ŠALI

V tomto roku bola slávnostne otvorená v Šali aj Okresná kancelária Slovenskej životnej poisťovne, a. s. Nová kancelária má sídlo na Hlavnej ulici na poschodí nad Mestskou lekárnou. Služiť má nielen šalianskemu, ale aj galantskému okresu.

Okresným riaditeľom kancelárie bol menovaný Ladislav Kollár, ktorý má v oboch okresoch Šaľa aj Galanta 40 – 45 spolupracovníkov.

Slovenská životná poisťovňa ponúka na Slovensku veľa taríf pre všetkých občanov, počnúc od novorodenca až po dôchodcu. Na základe veľmi dobrých doterajších výsledkov spoločnosť navýšila svoje základné imanie k 30. júnu 1998 na jednu miliardu slovenských korún a garantuje vklady občanov, zmluvne garantuje násobky, ktoré sú po dvoch rokoch 42%, po troch 72%, po štyroch rokoch 107% a po piatom roku 150%. Od roku 1995 spoločnosť každý rok zdvojnásobuje svoj majetok a vlastní už 80% Chemických závodov v Novákoch.

Pri slávnostnom otvorení poisťovne v kultúrnom programe vystúpil aj známy slovenský komik a moderátor Jožo Pročko, ktorý svojím vystúpením vytvoril vhodnú reklamu do povedomia prítomných.

367

TELEVÍZNY KÁBLOVÝ ROZVOD DO BYTOV

Stavebné bytové družstvo Šaľa 22. decembra 1999 dokončilo budovanie vlastného televízneho káblového rozvodu do svojich bytov. Bola to zatiaľ prvá etapa budovania tohto rozvodu, ktorá bola zameraná na kvantitu, vzhľadom na veľký rozsah prác, počas ktorých realizovali 11 km výkopov a zapojili na nové rozvody 3 600 bytov.

Tento televízny káblový rozvod má možnosť šírenia až 68 TV kanálov. V základnom pásme za poplatok 60 Sk mesačne dodávajú teraz 30 TV kanálov.

Ďalšia etapa v roku 2000 bude zameraná na zvýšenie kvality dodávaných signálov a rozšírenie poskytovaných služieb so zapojením internetu pre nájomníkov s nižšími poplatkami ako cez telefónnu linku, ako aj napojenie budov a bytov na „centrálny pult ochrany“ po spätnom kanále TKR (televízneho káblového rozvodu)

VYŠIEL NOVÝ ARMATÚRSKY ČASOPIS ARMATÚRY PRESS

Akciová spoločnosť Sigmatech Šaľa vybudovala modernú obchodno – výrobnú spoločnosť na slovenskom trhu. Je vedúcou silou v oblasti predaja a servisu armatúr, čerpadiel, elektrických servopohonov, motorov, hutného a potrubného materiálu.

Svoju činnosť zamerala aj na orientáciu zákazníkov o rozšírení sortimentu o poskytovaných službách. Táto činnosť priniesla aj svoje ovocie, keď spoločnosť v minulom roku získala certifikát kvality ISO 9002, čím splnila podmienky umožňujúce realizáciu svojich tovarov i do jadrového programu doma iv zahraničí.

Spojením teórie s praxou rozhodlo vedenie akciovej spoločnosti v spolupráci so strojnickou fakultou STU Bratislava vydať nový odborný časopis, ktorého potreba sa ukázala ako opodstatnená. Nový časopis pod názvom „ARMATÚRY PRESS“ uzrelo svetlo sveta 14. januára 1999 a bude vychádzať pravidelne štvrťročne.

Na slávnostnom krste tohto nového odborného časopisu sa zúčastnil Doc. Ing. Karol Jelemenský, CSc., dekan Strojníckej fakulty STU a Ing. František Eliáš, predseda predstavenstva a generálny riaditeľ Akciovej spoločnosti Sigmatech Šaľa.

Nový časopis ponúka čitateľom – zákazníkom okrem prezentácie najnovších poznatkov z oblasti armatúr, čerpadiel, potrubných rozvodov, tesniaceho materiálu, pohonov, či ďalších komodít priemyselných technológií aj riešenia konkrétnych problémov technického a teoretického charakteru.

Čitateľská verejnosť určite ocení tento zámer spoločnosti, čo zaiste podporí aj ďalší úspešný rozvoj v ponukách spoločnosti doma i v zahraničí.

Šéfredaktorom tohto časopisu je pracovník Sigmatechu, a. s. Ing. Tibor Lacko.

368

DUSLO A JEHO AKTIVITY

Akciovú spoločnosť Duslo Šaľa považujú odborníci na Slovensku za úspešný podnik. Svedčia o tom dobré hospodárske výsledky, ktoré v tomto roku mohli byť ešte lepšie, nebyť dôsledkov krízy na Balkáne, kde Duslo malo rozbehnuté viaceré sľubné obchody.

Koncom roka 1998 zaznamenali tržby na úrovni šesť miliárd korún. Investície predstavovali hodnotu jednu miliardu a dvesto miliónov korún. Podniku sa darilo plniť exportné záväzky. Do zahraničia putovalo takmer 80 percent produkcie priemyselných hnojív a ďalší sortiment chemických výrobkov. Pre nelichotivú situáciu slovenského poľnohospodárstva však domáci odbyt výrobkov nebol uspokojivý.

Duslo sa v súčasnosti môže pochváliť modernými výrobnými priemyselných hnojív, polymérov, gumárenských chemikálií, ktoré vyrába na báze vlastného výskumu. Mimoriadne úspešným výrobkom podniku je aj nové hnojivo pod značkou DUMAG, určené na zušľachtovanie trávnatých plôch. V tomto roku bola uvedená do prevádzky nová výrobná kyseliny dusičnej (viď aj na strane 369 tejto kroniky).

Odmeňovanie pracovníkov má tendenciu rastu. Kým vlani predstavoval priemerný mesačný zárobok 12 400 korún, koncom tohto roka dosiahol úroveň pod hranicou 14 tisíc korún. Koncom roka mohli byť zamestnanci osadenstva odmenení aj vianočným príspevkom vo výške 50 percent tarifnej mzdy.

Fabrika mala z minulosti aj veľký ekologický dlh. Počas posledných rokov sa však situácia podstatne zlepšila aj vďaka tomu, že na spomínaný účel venovali výše miliardy korún.

Napriek ekonomickým problémom Slovenska a rôznym opatreniam vlády sa Duslo snaží udržať predovšetkým zamestnanosť v regióne, nakoľko podnik je najväčším prosperujúcim podnikom Nitrianskeho kraja.

Duslo má vo svojej činnosti vyhradený priestor aj pre realizáciu aktivít v oblasti služieb. V oblasti správy nehnuteľného majetku dochádza k ukončeniu programu hromadného odpredaja a prevodu vlastníctva bytov nájomcom. Významným prvkom pomoci novozriadenej štátnej správe bol prenájom objektov pre Okresný súd a Okresnú prokuratúru na jarmočnej ulici v Šali, pre Vojenskú správu a Okresnú správu polície v areáli chemického učilišťa v Šali – Veči. Začal sa aj odpredaj a prevod vlastníctva nebytových priestorov – obchodov, ktoré Duslo, a. s. prenajíma živnostníkom na Hlavnej ulici, P. Pázmaňa a Budovateľskej v Šali.

K tradičným ponukám služieb patrí Nočné sanatórium v Šoporni so svojou tradíciou príjemného prostredia, rehabilitačných procedúr a novinkou – zradením salónu kozmetiky a regenerácie pleti pre ubytovaných hostí. Narastá aj obľuba krytej plavárne u milovníkov plávania, ktorú využívajú aj návštevníci z Nitry, Nových Zámkov a Trnavy.

369

V a. s. DUSLO ZAČALA PREVÁDZKU NOVÁ VÝROBŇA KYSELINY DUSIČNEJ

Podľa uzavretej dohody a. s. Duslo s Chemoprojektom Praha prebiehala od marca 1998 do 17. júla 1999 výstavba novej výroby kyseliny dusičnej. Bola to najnovšia investičná akcia v Dusle. Výrobná je najmodernejšieho typu, plne automatizovaná. Charakteristická je tým, že má nižšiu energetickú spotrebu ako doterajšie dve výrobné kyseliny dusičnej v Dusle. Nová jednotka vyrobí za jeden deň 900 ton kyseliny dusičnej. Bola vybudovaná nákladom 1,3 miliardy korún. Patrí k vysoko ekologickým výrobniam, čo bolo možné postrehnúť aj náhodným návštevníkom, keďže z komína už nevidieť unikať červenasto hnedé splodiny, ako tomu bolo v minulých prevádzkach.

Staršie výrobné jednotky, budované pred viacerými rokmi bolo potrebné modernizovať a ekologizovať. Výstavby novej kyseliny dusičnej bola prvým veľkým krokom na tejto ceste. Duslo má spracovaný nový rozvojový program. Ešte v tomto roku plánuje vyrábať nové hnojivá s obsahom síry, hlavne pre pestovanie rastlín, ako je repka olejnatá. Ďalší program, ktorý má podnik už spracovaný sa týka oblasti organickej chémie. Z toho vyplýva, že postupne sa má celé Duslo zmodernizovať a zreštrukturalizovať.

Na nábeh novej výroby kyseliny dusičnej sa prišli dňa 16. augusta 1999 pozrieť aj vládni činitelia, Ľubomír Fogaš, podpredseda vlády Slovenskej republiky a Peter Magvaši, minister práce a sociálnych vecí, ktorí sa na tvári miesta presvedčili ako sa darí našim pracovníkom pri nábehu novej modernej výroby.

ĎALŠIE AKTIVITY DUSLA a. s.

VSTUP ZAHRANIČNÉHO KAPITÁLU

Predstavitelia akciovej spoločnosti Duslo Šaľa začali rokovať o vstupe zahraničného kapitálu do svojho podniku. Má ísť o navýšenie základného imania Dusla západoeurópskym investorom. Táto investícia má smerovať do rozvojových projektov. Tie spočívajú vo výrobkoch, ktoré budú dobre predajné na svetových trhoch. Je rozdiel, či strategický partner vstupuje do prosperujúceho podniku alebo do podniku, ktorý nefunguje, ako bolo Duslo začiatkom roku 1994. „My sme fabriku postavili na nohy, teraz môže do nej vstupovať zahraničný kapitál“ – povedal pre Hospodárske noviny RNDr. Jozef Kollár, generálny riaditeľ Dusla.

VÝSLEDKY VLAŇAJŠEJ VÝROBY A EXPORTU

V uplynulom roku vyrobila akciová spoločnosť Duslo Šaľa tovar za 6,23 miliardy korún. Z toho sledovalo na export 5,1 miliardy a podiel exportu sa tak zvýšil na 82%. Priemyselné hnojivá smerovali hlavne do Nemecka, Česka a Rakúska. Vo

fyzickom objeme sa vlni vyrobilo v Dusle viac tovaru ak v predvlani, avšak ceny hnojív a gumárenských chemikálií na svetových trhoch klesli.

V Dusle sa za vlaňajšok dosiahol zisk pred zdanením vo výške 250 miliónov korún.

370

VÝVOJ STAVU ZNEČISŤOVANIA OVZDUŠIA V DUSLE, A. S. ŠAĽA V ROKOCH 1985 – 1998

Uvedená tabuľka znázorňuje skutočnosť produkcie emisií zo zdrojov znečisťovania ovzdušia Duslo, a. s. Šaľa za obdobie rokov 1985, 1990, 1995, 1997 a 1998. Uvedené sú tu aj poplatky v sledovanom období, ktoré Duslo a. s. odvádza do štátneho fondu životného prostredia za emisie škodlivín do ovzdušia.

DRUH ZL	Množstvo ZL v t/rok				
	1985	1990	1995	1997	1998
NH ₃	3022	1301,35	273,46	341,59	287,0
NO ₂	6670	6539,14	2537,58	1673,77	1033,9
TZL	6867	1583,06	657,78	633,25	674,72
SO ₂	11415	10018,5	4089,81	2293,72	2753,89
HCL	211	50,48	6,03	0,09	3,26
HF	nesledované	nesledované	0,15	0,08	0,4
CL ₂	20	83,75	0,0	0,0	0,0
CO	nesledované	nesledované	121,64	95,06	35,35
org. látky	nesledované	92,29	153,01	28,33	45
emisie celkom	28205	19668,57	7839,46	5065,91	4833,52
poplatky	668217	2014238	5599700	5407700	6008800

Vysvetlivky: TZL – tuhé znečisťujúce látky

HF – fluorovodík

ZL – znečisťujúce látky

VYHODNOTENIE VYPÚŠŤANÉHO ZNEČISTENIA Z DUSLA DO RIEKY VÁH V ROKU 1998

Ukazovateľ znečistenia	Koncentrácia v mg./l ⁻¹		Bilančné množstvo v tonách Od začiatku roku
	Povolené	Skutočné	
N – NH ₄ ⁺	60	40,8	567,7
Zjavná alkalita	-	0,05	0,67
CHSK _{er}	125	62,55	815,8
BSK ₅	40	24,43	319,4
Sírany	300	231,5	3017,8
Chloridy	550	343	4462,1
N – NO ₃	35	21,1	271,6
RAS	1800	1053,5	15404,4
RL	2000	1787,9	23297,6
NL	30	11,85	154,3
Ropné látky	3	0,43	5,5
Množstvo vody v l.s ⁻¹	700	413,4	13030295

Vysvetlivky: RAS – rozpustné anorganické soli

RL – rozpustné látky

NL – nerozpustné látky

CHSK – chemická spotreba kyslíka

BSK – biologická spotreba kyslíka

V priebehu roku 1998 boli povolené koncentračné hodnoty vypúšťaných odpadových vôd od recipientu Váh dodržiavané.

371

ŠALIANSKA FIRMA INVEST ZÍSKALA CERTIFIKÁT KVALITY

Firma INVEST sa radí v Šalianskom okrese k najväčším firmám. Zamestnáva okolo 430 pracovníkov a v tomto roku dosiahol rekordný objem vlastných výkonov, keď prvýkrát prekročila hranicu pol miliardy korún.

V októbri 1999 sa v Šali uskutočnila malá slávnosť, na ktorej odovzdali firme CERTIFIKÁT KVALITY.

Z rúk riaditeľa Výskumného ústavu zväračského Doc. Ing. Kolomana Ulricha, CSc. prevzal certifikát riaditeľ INVESTU Ing. arch. Pavol Kollár.

Pre firmu Invest je toto vysoké ohodnotenie určitou vstupenkou do Európy. Certifikát oprávňuje exportovať svoje výrobky na európsky trh ako plnohodnotné, uznávané a kvalitné.

Počas slávnostného odovzdávania certifikátu kvality ocenil Ing. arch. Kollár aj dvoch najlepších zamestnancov Investu, Ladislava Csizmadiu a Imricha Somogyiho.

DOBRÉ MENO SI ZÍSKAVA SPOLOČNOSŤ ELDUS, A. S. ŠAĽA

ELDUS, akciová spoločnosť Šaľa dosiahla v kalendárnom roku 1999 najvýraznejšie hospodárske výsledky od svojho vzniku. Pracovníci akciovej spoločnosti sa už od roku 1997 podieľajú na generálnych opravách elektrických strojov do výkonu 3 500 kW v tepelnej triede F vo významných podnikoch Slovenska.

Najväčšími odberateľmi prác podniku sú elektrárne Vojany, jadrová elektrárň Jaslovské Bohunice, Železničné opravovne elektrických lokomotív Zvolen, energetické celky Povodia Váhu a Dunaja, Západoslovenské vodárne a kanalizácie Bratislava, Prístav Bratislava, Pivovar Heineken, Závody SNP Žiar na Hronom, Slovenský hodváb Senica, Skloplast Bratislava, Elektrárň Zemianske Kostolany a ďalšie. V oblasti montáže elektroinštalácií vykonala táto spoločnosť komplexnú elektrickú inštaláciu výroby novej kyseliny dusičnej v Dusle, a. s. Šaľa.

Najväčším odberateľom výkonov ELDUSU je materská spoločnosť Duslo, a. s., kde má táto spoločnosť aj svoje sídlo. Široká klientela zákazníkov je výsledkom vysoko odbornej a dobre organizovanej práce s dlhodobými garanciami. Produktivita a dobrá organizácia práce umožnila v tomto roku dosiahnuť u zamestnancov priemerné mesačné zárobky vo výške 11 700 Sk.

372

RNDr. JOZEF KOLLÁR, GENERÁLNY RIADITEĽ a. s. Duslo Šaľa POSOL SLOVENSKA 1998

Denník Slovenská Republika sa rozhodol už pred niekoľkými rokmi vzdávať úctu významným osobnostiam Slovenska. Vychádzajúc z čitateľskej ankety už po deviaty raz udelil tituly Posol Slovenska.

Po prvýkrát sa do tohto zoznamu významených dostal aj Šaľan. Túto poctu si vyslúžil RNDr. Jozef Kollár, prezident Zväzu chémie a farmácie, viceprezident Asociácie zamestnaneckých zväzov, člen Predstavenstva Národného úradu práce a generálny riaditeľ akciovej spoločnosti Duslo Šaľa.

Jozef Kollár, ako mladý doktor prírodných vied, rodák z Bošáče, prišiel do Dusla v roku 1962. Iba krátky čas pôsobil vo funkcii prezidenta Zväzu chemického a farmaceutického priemyslu a potom sa vrátil do funkcie riaditeľa podniku. Bolo to práve v období veľkej zadĺženosti a postupného rozkladu firmy. Pod jeho vedením sa podarilo krízu podniku odstrániť a akciová spoločnosť nastúpila na cestu stabilizácie, koncepčného rozvoja a rozsiahleho exportu. RNDr. Jozef Kollár patrí v súčasnosti medzi popredných slovenských manažérov. Ako sám povedal: „Najväčšou vzpruhou pre človeka je, keď môže dobre robiť pre svoju vlasť, naopak, najväčším hriechom je svoju domovinu zradiť“. A Jozef Kollár ju nezradil a aj vďaka tomu sa stal Poslom Slovenska.

Zvonec, ako symbol ocenenia, prevzal z rúk Jaroslava Rezníka, šéfredaktora Slovenská Republika.

CERTIFIKÁT KVALITY PRE SVUM a. s. Šaľa

Dcérska spoločnosť SVUM (strojná výroba, údržba a montáž) vznikla pretransformovaním divízie údržby Dusla, a. s. dňom 1. januára 1998.

Po vyčlenení z organizačnej štruktúry Dusla, a. s. spoločnosť začala vykonávať všetky činnosti samostatne, ako nový podnikateľský subjekt. Manažment spoločnosti začal hneď po vzniku zabezpečovať súbežne podmienky pre získanie systému kvality. Systém kvality bol dobudovaný tak, že v dňoch 17. až 19. marca 1999 sa mohol uskutočniť certifikačný audit, kde bolo konštatované, že spoločnosť splnila všetky požiadavky normy.

Dňa 20. mája 1999 sa v nočnom sanatóriu Dusla v Šoporni uskutočnil slávnostný akt, kedy zástupca certifikačného orgánu SKQS Žilina Ing. Zdenek Šykora odovzdal riaditeľovi spoločnosti Ing. Jozefovi Žbirkovi certifikát kvality.

Týmto historickým aktom bolo dovŕšené úsilie pracovníkov spoločnosti dosiahnuť toto najvyššie hodnotenie svojej činnosti. Odovzdávanie certifikátu sa uskutočnilo za prítomnosti zástupcu akcionára Beáty Odráškovej, predsedu predstavenstva Ing. Karola Embera, člena predstavenstva Ing. Márie Hlinovej, predsedu dozornej rady Ing. Emílie Kováčovej, podpredsedu dozornej rady Ľubomíra Grznára a člena dozornej rady Ing. Jozefa Packu.

373

PLAVBA PO VÁHU POKRAČUJE

Prvá nákladná loď vyplávala zo šalianskeho prístavu už v septembri minulého roku. Tohto roku 18. marca sa uskutočnila druhá nákladka, kedy tu bolo naložených 807 ton umelého hnojiva. Tretia plavba sa uskutočnila 29. marca, keď sa pokusne plavili naraz už dva člny. Dunaj a Európy z Komárna do Šale. Naspäť už naložené išli oba člny zvlášť. Z týchto troch člnov sa v Komárne preložil náklad na dva dunajské člny, aby bola plavba efektívna. Náklad liadku pokračoval z Komárna do Nemecka.

Plavba po Váhu závisí toho času od plavebných podmienok, to znamená, že plávať možno vtedy, keď je dostatok vody, pričom sa tu využíva energetická špička vodného diela Kráľová nad Váhom.

Prvá plavba bola dosť riskantná, nakoľko nikto nepoznal podrobne nebezpečné úseky rieky. Po prúde boli väčšie problémy, lebo sa tu nachádzajú prekážky hlavne vo veľkých zatáčkach, kde je Váh široký len 30 – 40 metrov a dĺžka konvoja je až 110 metrov. Lode plávajú dole Váhom v čase, kedy na vodnom diele Kráľová vypúšťajú vodu, preto musí byť plavba dobre zosúladená s činnosťou vodného diela. Druhá plavba bola už o čosi lepšia a pri tretej si ťa vyskúšali plávať s dvoma plavidlami. Pod železničným mostom je šírka medzi piliermi 18 metrov a tu piliere stoja ešte na násypoch, takže je tam priestor len 14 metrov a čln má šírku 11 metrov. Preto sa stadiaľ preplavovali lode vždy po jednom.

Konštatovalo sa, že je teda niekoľko miest na Váhu, ktoré bude potrebné ešte napraviť pre bezpečnú plavbu. Lodníci si ale pochvaľovali priehradu v Seliciach a osobitne hodnotili dobrú nákladku v šalianskom prístave. Do lodí naložili 8000 ton, i keď by mohli zobrať až 1 700 ton, ale kvôli vode nemohli dosiahnuť taký vodostav, aby mohli naplniť loď doplna.

Jednu plavbu z Komárna do Šale urobili približne za 7 – 8 hodín. Po prúde dosahujú lode rýchlosť 20 km/h, proti prúdu 8 – 10 km/h. Kapitánom lode Muflon bol Ján Strigač, ktorý zvyčajne pláva po Dunaji a má už 27 ročnú prax.

Duslo prepravuje ročne viac ako jeden milión ton substrátov a jeho predstavenstvo je povďačné akciovej spoločnosti Slovenská plavba a prístavy, ktorá mu umožňuje využívať najvýhodnejšie prepravné podmienky vodnej cesty po Váhu a Dunaji.

V tomto čase navštívil akciovú spoločnosť Duslo aj Ing. Ľudovít Macháček, štátny tajomník Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií. Sprevádzal ho Ing. Karol Anda, generálny riaditeľ sekcie vodnej dopravy na ministerstve, Ing. Pavol Šesták, generálny riaditeľ a. s. Slovenské plavby a prístavy, zástupca Povodia Váhu, Vodohospodárskej výstavby a ďalší odborníci. Nechýbali tu ani starostovia prívážskych obcí Dlhá n./V., Trnovec n./V., Vlčany a Selice.

Hostí v šalianskom prístave privítal RNDr. Jozef Kollár, generálny riaditeľ Dusla. Tu si prezreli nákladku priemyselných hnojív do nákladných člnov a osobne sa presvedčili o výhodnej expedícii výrobkov Dusla po vodnej ceste. Potom sa previezli osobnou loďou Kriváň zo Šale do Selíc a naspäť, pričom pozorne sa oboznámili s plavebnými podmienkami na tomto úseku toku Váhu a s funkčnosťou plavebnej komory na selickom vodnom diele.

374

KRIMINALITA A DOPRAVNÁ NEHODOVOSŤ NA ÚZEMÍ OKRESU ŠAĽA V ROKU 1999

V roku 1999 zaznamenali v okrese Šaľa 526 trestných činov. Najviac bolo majetkových trestných činov (245), na druhom mieste bola násilná kriminalita (117), potom to boli ekonomické trestné činy (35) a 3 mravnostné trestné činy, z toho jeden pokus trestného činu znásilnenia.

Z uvedených trestných činov sa podarilo objasniť 318, čo činilo 60,48% objasnenosti. Všetky mravnostné trestné činy boli príslušníkmi polície nášho okresu objasnené. Oproti minulému roku bolo spáchaných o 53 trestných činov menej a percento objasnenosti stúplo o 0,1%.

Z majetkovej kriminality bolo spáchaných 105 krádeží formou vlámania, 26 krádeží v bytoch a odcudzených bolo 59 motorových vozidiel. Z násilnej kriminality boli spáchané dve vraždy a jeden pokus trestného činu vraždy, 16 lúpeží, z ktorých 13 sa podarilo objasniť.

Zo sledovanej kriminality bolo 119 trestných skutkov spáchaných deťmi vo veku od 6 do 15 rokov, 27 trestných skutkov mladistvými vo veku od 15 do 18 rokov a na 107 trestných skutkoch sa podieľali osoby už v minulosti trestané. Alkohol zohral svoju úlohu v 79 prípadoch pri spáchaní trestnej činnosti.

V uličnej trestnej činnosti bolo v okresnom meste Šaľa spáchaných 385 trestných činov, z čoho bolo priamo na uliciach 152 trestných činov. Deti sa podieľali na tejto trestnej činnosti v 6 prípadoch, mladiství v 9 prípadoch, mládež vo veku od 18 do 20 rokov v 12 prípadoch, osoby nad 20 rokov v 158 prípadoch. Z týchto páchatel'ov bolo 23 osôb už v minulosti trestne stíhaných a 57 osôb sa dopustilo porušenie zákona po prvý krát.

V dopravnej nehodovosti bolo za sledované obdobie na cestách nášho okresu evidovaných 372 dopravných nehôd, čo bolo o 43 nehôd viac ako v roku 1998. Pri týchto nehodách utrpelo 64 osôb ľahké zranenia, 26 osôb ťažké zranenia a 3 osoby boli následkom dopravnej nehody usmrtené. Alkohol bol u vinníkov zistený v 28 prípadoch.

Na území okresu Šaľa v roku 1999 vzniklo v prírodnom prostredí 48 požiarov so škodou vo výške 447 700 korún. Z toho priamo v lesnom hospodárstve vznikli 3 požiare so škodou 1 600 korún. Pri požiaroch v prírodnom prostredí boli hasiacimi zásahmi uchránené hodnoty vo výške 2 330 000 korún. Pri uvedených požiaroch neboli žiadne osoby usmrtené ani zranené.

375

OPRAVA CESTNÉHO MOSTA NA VÁHU

Cestný most na Váhu spájajúci Šalu s Večou bol daný do užívania v roku 1977. Tento mostný objekt sa nachádza na veľmi frekventovanej štátnej ceste č. I/75. Prvá veľká oprava mosta sa uskutočnila v roku 1995, pri ktorej sa vykonala nová izolácia prvkov, odvodnenie a nový asfaltový koberec. Táto oprava si vtedy vyžiadala 12 513 795 Kčs.

Pri pravidelnej prehliadke objektu v roku 1999 sa zistilo poškodenie jedného uzáveru, utrnutie kotviacich prvkov, čím bola vlastne aj ohrozená bezpečnosť účastníkov cestnej premávky. Cestári túto zistenú poruchu vyznačili, aby sa zabránilo prípadným nehodám. Ihneď bola navrhnutá oprava poruchy, ktorá sa odsúhlasila Štátnym fondom cestného hospodárstva dňa 10. augusta a finančné prostriedky boli na túto akciu odsúhlasené.

Investorom akcie bol Cestný investorský útvar Bratislava. Dodávateľom stavby boli Cestné stavby, a. s. Nitra. Práce boli realizované v polovičnom profile mosta. Jeden jazdný pruh ostal vždy prejazdný. Oprava sa začala v auguste 1999 a ukončila sa až v máji 2000.

Rozpočtový náklad tejto opravy činil celkom 900 tisíc Sk.

ÚSPEŠNÁ ČINNOSŤ POĽOVNÍCKEHO ZVÄZU

Šaľa patrí k najmenším okresom na Slovensku, ale poľovníci organizovaní v šestnástich združeniach s 30 tisícovým hektárovým poľným revírom dosiahli jeden celoslovenský primát. V priebehu roka na trh dodávajú najviac zajačej zveri.

V minulej sezóne ulovili 1 700 kusov zajacov a Zverexu odpredali 2 154 živých zajacov. Okrem toho ulovili aj 4 251 bažantov. Uplynulý rok bol úspešnejší ako predchádzajúci. Stavby zveri boli vyššie o 10 – 15 percent. Menej uspokojuvajúca bola však situácia v srnčej zveri, u ktorej stavby klesali a zdá sa, že tento pokles aj naďalej pretrváva.

V tomto poľovnom revíre je raritou chov a lov divej morky. Priekopníkom v tomto chove a love na Slovensku je Poľovnícke združenie Drules v Trnovci nad Váhom. Divá morka je atraktívna a zaujímavá pre širokú domácu poľovnícku základňu, ako aj pre zahraničných hostí, aj tiež dobrým ekonomickým zdrojom.

Poľovníci v okrese Šaľa prijali aj cieľový program smerujúci ku zvýšeniu stavu jarabíc na takú úroveň, ktorá by zodpovedala súčasným podmienkam jej biotopu. Číslo hovorili, že kým v roku 1997 bolo napočítaných v okrese Šaľa 612 kusov jarabíc, vlni došlo už ku zvýšeniu stavu na 1 335, čo znamenalo celkové zvýšenie na 718 kusov, pri jarňom sčítaní v tomto roku sa stavby jarabíc pohybovali už v počte 2 673 kusov.

376

POČASIE V ROKU 1999

Najdôležitejšie meteorologické pozorovania ukázali, že rok 1999 vykazoval v množstve a rozložení zrážok vysoké hodnoty najmä v mesiaci jún a júl, počas žatvy a v októbri a novembri pri zbere cukrovky.

Najdaždivejším mesiacom bol jún (133 mm), júl (84 mm) a august (88 mm), kedy napadlo spolu 305 mm, čo zapríčinilo spolu so silnými vetrami poľahnutie najmä jarňého jačmeňa a slnečnice. Problémy boli aj s výskytom vnútorných vôd, čo zapríčinilo aj vysoké zberové straty.

Najteplejším mesiacom, a to už u nás býva, bol júl a august, kedy priemerná mesačná teplota dosahovala 21,0°C resp. 19,1°C. Najvyššia nameraná teplota bola 9. augusta 33,6°C a najvyššia priemerná denná teplota 6. júla, a to 27,3°C.

Poľnohospodári mali problémy v jeseni, pri zbere cukrovky z dôvodu častých dažďov, ktoré zapríčinili predĺženie zberových prác až do prvej dekády decembra.

Úroda poľných plodín napriek týmto nepriaznivým vplyvom u väčšiny plodín zodpovedala parametrom. Nepriaznivá však bola úroda jarňého jačmeňa, kde bol hektárový výnos iba 43 g/ha. Žatva na našich poliach začala 28. júna zberom ozimného jačmeňa.

V priebehu roka nedošlo k mimoriadnym poveternostným javom. Jar prišla už začiatkom marca, kedy najvyššia denná teplota dosahovala už aj 21°C. Máj sa vyznačoval letnými teplotami (24° – 29°C) a v júni od 28. 6. sa už vyskytli tropické teploty, ktoré potom pokračovali aj v júli (od 12. – 27. 7.) s teplotami + 33°C, ktoré pretrvávali aj v auguste.

ROČNÝ CHOD ZRÁŽOK, TEPLoty A SLNEČNÉHO SVITU V ROKU 1999 MERANÝ NA POZOROVACEJ STANICI SHMÚ V ŽIHÁRCI

n. v. 112m, zemepisná dĺžka 48,04, zem. šírka 17,52

Mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Rok 1999
Zrážky	10,7	42,8	18,9	53,6	60,0	133,0	84,0	88,3	10,8	31,6	65,9	61,8	661,4 mm
Teplota	-0,6	0,3	7,2	11,9	16,0	18,4	21,0	19,1	18,3	10,2	-0,4	-3,9	9,7°C
Slniečny svit hod.	38,8	60,7	149,9	178,7	250,0	194,5	230,5	227,1	192,4	130,6	49,1	56,3	1758,6

Meranie sa uskutočňuje podľa SEČ, a to 3 razy denne: o 3,48(7,48), o 13,48(14,48) a 20,48(21,48) hodine
(v zátvorke letný čas)

ROČNÝ CHOD ZRÁŽOK MERANÝ V ŠALI A NA RD V HETMÍNE

Lokalita I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Rok 1999	
Šaľa - Mesto	16	58	8	51,5	42	131	80	65	12	31,5	73	81	649 mm
Dvor RD Hetmín	12	42	16	47	40	156	75	57	5	27	63	56	596 mm

377

Ďalšie údaje o počasi v roku 1999

Priemerná teplota vzduchu v °C	za vegetačné obdobie za hydrologický rok za kalendárny rok	(IV. – IX. mesiac) (XI. – X. mesiac) (I. – XII. mesiac)	17,4 °C 10,2 °C 9,7 °C
Množstvo zrážok v mm	za vegetačné obdobie za hydrologický rok za kalendárny rok	(IV. – IX. mesiac) (XI. – X. mesiac) (I. – XII. mesiac)	429,7 mm 586,2 mm 661,4 mm
Slniečny svit v hodinách	za vegetačné obdobie za hydrologický rok za kalendárny rok	(IV. – IX. mesiac) (XI. – X. mesiac) (I. – XII. mesiac)	1273,2 hod. 1763,7 hod. 1758,6 hod.

Extrémne hodnoty v roku 1999:

Maximá:	Najvyššia nameraná teplota	33,6 °C dňa 9. 8.
	Najvyššia priemerná denná teplota	27,3 °C dňa 6. 7.
Minimá:	Najnižšia nameraná teplota	-13,4 °C dňa 16. 2.
	Najnižšia priemerná denná teplota	-8,1 °C dňa 11. 12.

Počet dní so súvislou snehovou pokrývkou	12 dní, od 9. do 20. 2.
Najvyššia snehová pokrývka	13 cm dňa 14. 2.

Posledný jarný mráz	-9,0°C dňa 21. 3. (30. 3. -1,4°C)
Posledné sneženie	23. 2. (2 cm)
Extrémne dažde	69,4 mm dňa 21. 6.
Prvý jesenný mráz	-2,5°C dňa 7. 10.
Prvé sneženie na jeseň	17. 11.
Trvalý sneh na konci roka	od 26. do 31. 12. (6 dní)
Celodenný mráz	21. 10. (-6°, -0,8°, -104°C)

ÚDAJE Z FENOLOGICKÉHO POZOROVANIA

Začiatok jarných poľných prác (príprava pôdy začala) : 15. marca

Začiatok siania: Jarný jačmeň: 15. marec

Cukrová repa: 2. apríl

Kukurica: 30. apríl

Zber úrody a výnosy:

Pšenica ozimná	z plochy 680 ha,	výnos 49 g/ha
Jačmeň ozimný	z plochy 155 ha,	výnos 52 g/ha
Jačmeň jarný	z plochy 320 ha,	výnos 43 g/ha
Cukrová repa	z plochy 300 ha,	výnos 495 g/ha
Kukurica	z plochy 330 ha,	výnos 74 g/ha

378

NEZVYČAJNÝ NEBESKÝ ÚKAZ ZATMENIE SLNKA

Dňa 11. augusta 1999 v stredu mali možnosť aj občania nášho mesta pozorovať posledné nebeské divadlo tohto tisícročia – zatmenie slnka. Po raňajšej, takmer beznádejnej zatiahnutej oblohe prišlo však na väčšine územia Slovenska postupné vyjasnenie. Priebeh tohto nezvyčajného nebeského úkazu mohli aj Šaľania nerušene pozorovať približne od 11 hodiny 26 minúty do 14 hodiny 11 minúty. Koróna, biela čiara okolo čierneho Slnka (uzučký svietiaci kotúčik), sa u nás ukázala o 12. hodine 49 minúte, pričom veľkosť zatmenia bola až 98,7% tak, ako tomu bolo v Bratislave a Hurbanove.

Najväčšia miera zatmenia Slnka na Slovensku – 99,4 % bola v tento deň zaznamenaná na Žitnom ostrove – v Čičove, kam prišli aj desiatky turistov z Čiech, ktorí dovolenkovali v neďalekom Veľkom Mederi.

Divadlo na oblohe v stredu 11. augusta pozorovali aj stovky Šaľanov, ktorí podchvíľou postávali na ulici, vyzerali z okien a balkónov, niektorí aj zo striech činžiakov. Oči si väčšinou chránili špeciálnymi okuliarmi, počítačovými disketami a exponovanými čiernobielymi filmami. Hoci u nás nešlo o úplné zatmenie, ale „iba“ 99 percentné, záujem o nevšedný prírodný úkaz bol mimoriadny. Bolo to aj pochopiteľné, veď posledné úplné zatmenie Slnka Mesiacom bolo u nás v roku 1706 a najbližšie bude až o 136 rokov, v roku 2135.

Pás zatmenia, ktorý sa pohyboval po povrchu zemegule od západu na východ rýchlosťou 2 800km/hod., začal na súostroví Saint – Pierre a Miquelom pri brehoch Kanady. Prvým miestom pozorovania tohto úkazu bol v Európe na juhovýchode Veľkej Británie (Cornwall), potom pokračovalo cez stred Európy, cez Nemecko, Čechy, Rakúsko a Maďarsko ďalej na Stredomorie a svoju púť skončilo o 14,30 hodine v Bengálskom zálive.

Úkaz úplného zatmenia Slnka odišli pozorovať do Maďarska aj mnohí Šaľania niekoľkými autobusmi organizovanými z celého nášho okresu. Nápor turistov na hraničnom prechode v Komárne vrcholil v tento deň už nadránom, kedy do desiatej hodiny prešlo hranicou 44 autobusov. Počet osobných áut, ktoré vtedy prekročili hranice odhadovali asi na 5 000. V okolí Balatonu mali totiž možnosť sledovať aj úplné – 100 % zatmenie. Toto sledovali aj zo Slovenska vyslaní priatelia pracovníci Slovenskej ústrednej hviezdárne v Hurbanove a dvaja z Astronomického ústavu Slovenskej akadémie vied, ktorí tento nezvyčajný úkaz sledovali prístrojmi v Tihanyi pri Balatone.

379

ŠALIANSKE DIVADLO „ŠOK“ V BRATISLAVE

Šalianske divadlo ŠOK upútalo pozornosť v minulých rokoch už viackrát. Najviac to bolo v septembri minulého roku, kedy uviedlo premiéru svojho autorského muzikálu Verklikár. Túto hru mohli Šaľania vidieť už niekoľkokrát. Súbor však účinkoval s touto hrou na sklonku minulého roka aj v Trnave a Prešove. S týmto pôvodným slovenským muzikálom hosťovali v tomto roku aj na profesionálnej Novej scéne v Bratislave 29. a 30. januára, potom v Dome kultúry Ružinov 1. a 2. februára a v Dome kultúry Dúbravka 12. februára.

Nezabudnuteľný príbeh mystického Verklikára a jeho detí, ktorý naštudoval Roman Budai v prevedení šalianskeho divadla ŠOK podali náročnému bratislavskému publiku dokonalú konfrontáciu kladných a záporných vlastností človeka. Tvorba tohto divadelného projektu bola náročná, nakoľko do neho vstupovalo niekoľko komponentov – libreto (Róbert Kočík), hudba (Valentín Kozaňák) scénografia (František Perger), choreografia (Denisa Kanasová), réžia (Roman Budai) a mnoho iných.

Muzikál Verklikár bol jedinečným projektom na slovenskej divadelnej scéne. Bol preto úspechom nielen pre súbor samotný, ale i pre zviditeľnenie mesta Šaľa na Slovensku. Divadlo ŠOK urobilo nášmu mestu a regiónu dobrú reklamu.

Táto úspešná kultúrna inštitúcia vznikla začiatkom roka 1998. Pracuje v nej dnes okolo 50 ľudí, stredoškolákov, vysokoškolákov a ďalších, ktorí túto prácu vykonávajú popri vlastnom zamestnaní ako koníček. Činnosť tohto divadelného súboru je porovnateľná s profesionálnym divadlom a je jedinečnou svojou muzikálnosťou. Réžisérom tohto prvého úspešného diela je riaditeľ agentúry, mladý 33 ročný muž Roman Budai, ktorý sa v tejto oblasti angažuje už od svojich 12 rokov. V roku 1991 založil v Šali Divadlo ŠOK a v roku 1998 umeleckú agentúru ŠOK. O aktivitách ŠOK-u hovoria naštudované inscenácie jednoaktovky a jeden

muzikál. Prvou premiérou v roku 1992 bola dráma Rakovina vôle ... v réžii Romana Budaiho a Viktora Vinczeho. Potom nasledovala kabaretná komédia Zlý sen so 126 reprízami a v rokoch 1995 – 1996 monodráma Spať v réžii R. Budaiho. Poetický horor Čachtická pani mal v roku 1996 48 repríz, kde Budaimu pomáhal režirovať aj Miroslav Demín. V ďalších rokoch vznikali nové inscenácie. V roku 1997 bola uvedená na scénu satirická fantazmagória Neumierajte prosím, ste v poradí a v roku 1998 pôvodný slovenský muzikál Verklikár. V minulom roku sa súbor predstavil aj na medzinárodnom divadelnom festivale DIDA v Juhoslávii s kabaretnou komédiou „Zlý sen“.

Pre nasledujúce obdobie pripravuje náš súbor ďalšie tri inscenácie od svetových autorov, jednu celovečernú a dve pre študentov stredných škôl. Pripravuje aj nový muzikál Čachtická pani a jeden detský muzikál. V rámci divadelných prázdnin organizuje v júli tohto roku Divadelný Babylon 99 pre najtalentovanejšie deti od 6 -15 rokov z celého Slovenska, ktorý sa má uskutočniť v Trenčianskom Jastrabí. Deti tu budú viesť lektori z radov Divadla ŠOK ako aj študenti a učitelia z VŠMU v Bratislave. Majú to byť zaujímavé a kultúrne hodnotné divadelné prázdniny aj s medzinárodným nádychom, s účasťou záujemcov aj z Čiech a Juhoslávie.

380

DIVADELNÉ ŠAĽANINY 1999

Tretí ročník prehliadky šalianskeho ochotníckeho divadla pod názvom DIVADELNÉ ŠAĽANINY sa uskutočnil v predposledný májový týždeň. Dom kultúry žil štyri májové dni divadlom detským, dospelým a divadlom hraným pre deti.

Prehliadku otvoril vo štvrtok 20. mája Mgr. Július Morávek – primátor mesta. Na úvod uviedol divadelný súbor SEN inscenáciu Večerníčkovanie. Debutujúce ASI – divadlo poézie a hudby, ponúklo obecnstvu naozaj divadlo poézie a hudby (ako vyplýva z názvu súboru) Posolstvo kráľa, v réžii Miroslava Schindlera. Novinkou tohoročných Šaľanín bol Divadelný sprievod mestom, ktorý prekvapil obyvateľov mesta.

Druhý deň patril dopoludnia najmenším divákom – deťom. Bábkový súbor MATERINKY uviedol hru U Pletušky, v réžii Nóry Radičovej. Deti mali možnosť vzhliadnuť aj DIVADLO VÁH s mátoživo – humornou rozprávkou Aleny Demkovej Strašidielka. Detské experimentálne DIVADLO SEN prezentovalo svoju prvotinu z roku 1996 Sen, iba sen... Bábkový súbor MATERINKY si zaspomínal na zinnú rozprávkou z vlašajsku Tri rypáčky v réžii Branislava Pažitného. Práve táto inscenácia rozprúdila „horúcu krv“ účinkujúcich, tak že od smiechu vlastného, i od smiechu divákov padali excelentné herecké výkony. Bolo poznať, že sa hrajú a bavia priamo na javisku (M. Horňák, M. Demín, N. Radičová, ale aj ostatní). Večer patril DIVADLU VÁH. Režisér Peter Chrenko so súborom uviedol dve inscenácie Jama a paprika (autor Rast'o Piško) a Báthoryčka (autor Ľuba Lesná).

Sobotňajší deň sa niesol opäť v znamení divadla pre deti (Strašidielka, U Pletušky) a detský bábkový súbor SMEJKO pod vedením Ľudmily Szalaiovej uviedol rozprávkou pre tie najmenšie deti – Ježibaba Halababa. Podvečer sa uskutočnil POHÁR IMPROVIZÁCIE, do ktorého sa zapojili takmer všetky súbory. Nechýbal humor, recesia, hudba a samozrejme excelentné improvizácie. Najväčšie ovácie získalo ASI – divadlo poézie, bábkový súbor MATERINKY a Divadlo ŠOK. Posledne menovanému súboru patril aj večerný program – súbor uviedol muzikál Verklikár.

Posledný prehliadkový deň začal netradične – futbalom medzi súbormi. Tento krát bodovali Divadelný súbor L.S.D., Divadlo ŠOK, ale najmä MATERINKY. Po náročnom športovom dopoludní prišli posledné dva divadelné kusy. Divadelný súbor L.S.D. predviedlo autorskú hru Miroslava Demína Nehovorte to nikomu. Absolútny záver patril hosťujúcemu súboru z Kolína – Kolínskemu divadlu IGDYŽ, ktorý zožal veľmi veľký aplauz.

Tretí ročník Divadelných Šaľanín upútal nových ľudí, nových fanúšikov a nové divadelné tváre. Usporiadatelia boli radi, že do obecnstva tento rok prišlo podstatne viac návštevníkov, napokon prehliadka bola organizovaná hlavne pre divákov.

381

ŠALIANSKE MAŽORETKY „KONTESY“ PRVÉ V ZÁPADOSLOVENSKEJ OBLASTI

Súbor šalianskych mažoretiek pôsobí pod úspešným vedením Mgr. Dany Janebovej už tretí rok. V júni tohto roku nastal v ich činnosti významný medzník. Po prvýkrát sa naše mažoretky pod názvom KONTESY zúčastnili oblastného kola Majstrovstiev Slovenska v Malackách, kde hneď aj vyhrali svoju kategóriu B – azalky (dievčatá 14 – 16 ročné). Prvenstvo získali pred minuloročným víťazom – Malackami, Hlohovcom a Kolárovo. Víťazstvo bolo pre naše dievčatá veľkým zadosťučinením, pretože doma v Šali sa doteraz nikdy necítili byť dostatočne docenené.

Z oblastného kola si týmto vybojovali aj účasť na II. Medzinárodných majstrovstvách Slovenska, ktoré sa konali v júli v Hlohovci. Tu síce ešte neobsadili popredné umiestnenie, ale získali veľa cenných skúseností pre ďalšiu činnosť.

Naše Kontesy v tomto roku úspešne vystupovali pri slávnostnom otvorení novej budovy Slovenskej poisťovne v Šali ako aj na slávnostnom otvorení Okresnej kancelárie Slovenskej životnej poisťovne, kde vystupovali s dychovou hudbou Karola Šormana. Koncom júla sa zúčastnili družobného zájazdu v Maďarsku, kde vystupovali v Oroszlányi, aj v hlavnom meste Maďarska v Budapešti na Slovenskom gymnáziu.

Kontesy ponúkajú svoje služby aj firmám v meste a okolí, čím spríjemňujú rôzne spoločenské a slávnostné podujatia.

NAŠI VÝTVARNÍCI NA VÝSTAVE V NITRE

Ponitrianske osvetové stredisko v Nitre usporiadalo pod názvom „VÝTVARNÉ SPEKTRUM 99“ výstavu prác amatérskych výtvarných umelcov nitrianskeho regiónu.

Vernisáž výstavy sa konala 27. mája 1999 vo výstavných priestoroch osvetového strediska. Poslaním výstavy bolo aktivizovať neprofesionálnych tvorcov, ktorí sa venujú výtvarnej tvorbe. Na výstave sa zúčastnilo 34 autorov, ktorí sa tu prezentovali s rekordným počtom 121 prác. Porota rozdelila tvorbu autorov na insitnú a modernú, zastúpenú olejomaľbami, akvareľmi, grafickými, drevenými plastikami a batikou. Odbornú porotu tvorili PhDr. Soňa Hrivňáková, ako predsedníčka poroty a akademický maliar Daniel Szalai a Mgr. Janka Satková.

Z nášho mesta sa na tejto výstave predstavila Ing. Ivica Súkeníková a Imrich Šmida olejomaľbami a MUDr. Ľudovít Gremeň batikou.

Našich tvorcov potešila aj prítomnosť primátora Šale Mgr. Júliusa Morávka, ktorý im na mieste poďakoval za reprezentáciu mesta.

Z nášho okresu sa výstavy zúčastnili aj výtvarníci z Močenku. Ján Stacho akvareľmi a Michal Bleho insitnou tvorbou.

382

DUSLANKA A MAŽORETKY – KONTESY V BUDAPEŠTI A TÖRÖKBÁLINTE

Na festival dychových hudieb v Budapešti a Törökbálinte, ktorý sa uskutočnil v Deň kultúry v susednom Maďarsku, pozvali aj dva naše súbory. Bola to jedenásťdenná dychová hudba DUSLANKA s kapelníkom Karolom Šormanom a mladé mažoretky – KONTESY.

Pri tejto príležitosti dňa 18. júla v nedeľu predpoludním koncertovala najprv Duslanka na hradnom nádvorí v Budíne a spolu s ňou vystúpili aj mažoretky pod vedením Dany Janebovej. Počas koncertu zneli hradbami starého mesta klasické dychové skladby, slovenské ľudové piesne, svetové evergríny a populárne dixilandové melódie. Veľký úspech mala Duslanka, ako aj mažoretky, ktoré zapôsobili pri predvádzaní rôznych choreografických prvkov svojou fyzickou krásou a šarmom.

Popoludní sa šalianske kultúrne telesá presťahovali do Törökbálintu – desaťtisícovej obce neďaleko Budapešti. Tu sa vtedy konali Dni kultúry a zároveň aj Medzinárodný festival dychových hudieb. Duslanka tu vystupovala spolu so štyrmi domácimi kapelami. Dychové súbory koncertovali na rôznych miestach mesta. Naši na križovatke v dolnej časti obce, kde vtedy prechádzalo mnoho turistov vracajúcich sa z víkendů.

Po skončení koncertov sa všetky dychové súbory vydali na sprievod ulicami do športovo – zábavného komplexu na konci obce. Vyvrcholením festivalu dychových hudieb bol spoločný koncert na ihrisku, kde sa domácim divákovi predstavilo vyše stopäťdesiat hudobníkov z piatich súborov ak jedno hudobné teleso. Pod taktovkou známeho maďarského dirigenta Istvána Bogára tu odzneli štyri hudobné skladby, ktoré zložil domáci hudobník – skladateľ László Bán. Vystúpenie bolo vysokým umeleckým zážitkom pre všetkých prítomných účastníkov osláv.

Dychové kapely potom hrali večer do tanca v parku pod holým nebom, kde vládla výborná nálada hlboko do noci. V polhodinovom bloku zábavy vystúpila aj naša Duslanka so svojimi populárnymi skladbami v maďarskom, nemeckom a slovenskom jazyku, ale nezabudla ani na americké orchestrálne piesne.

Šaľania počas celej návštevy v Törökbálinte mali veľmi dobrý pocit z tamojších organizátorov slávností, ktorí sa o našu skupinu vzorne starali. Jeden z organizátorov slávností, Slovak Pavol Lauko sa počas celej akcie vzorne a ochotne staral o našu delegáciu. Nadmieru spokojný s vystúpením šalianskej dychovky a mažoretiek bol aj starosta obce Törökbálintu István Turai, ktorý na záver slávností odovzdal našej výprave diplom a bronzovú sošku maďarského hrdinu Bálinta Töröka, podľa ktorého je táto obec pri Budapešti pomenovaná.

383

PRVÁ OPERETNÁ SPEVÁČKA ZO ŠALE ERIKA TÉGENOVÁ

Naše mesto disponuje množstvom talentovaných spevákov, o čom svedčí aj ich účasť na rôznych spoločenských podujatiach. Už niekoľko rokov je na týchto podujatiach stálym hosťom známa sopranistka, Šalianka Erika Tégenová.

Erika skončila v Bratislave konzervatórium a venovala sa hlavne spevu. V uplynulých ročníkoch mala Šaľa v každom ročníku tejto školy svoje študentky. Erika veľa ďakuje svojej učiteľke Rite Záležákovej, zo Základnej umeleckej školy v Šali, ktorá jej dala správne základy a dokázala ju pripraviť na konzervatórium. Vďaka patrí aj jej mamičke, učiteľke klavíru na tejto škole, ktorá ju v jej snahe všemožne podporovala. Prvým vzorom bola jej profesorka, známa slovenská operná speváčka Edita Grúberová.

Po absolvovaní konzervatória v roku 1998 sa prihlásila na konkurz, ktorý vyhrala a bola angažovaná do prešovského Divadla Jonáša Záborského. Tu potom v októbri absolvovala už svoju prvú životnú premiéru v opere Poľská krv od Oskara Nedbala, kde zahrala druhú hlavnú postavu, poľskú primabalerínu Vandu Kvasinskú, a potom aj dievča z grófskej rodiny Rollu v Mágnašovi

Miškovi. Potom nastudovala ďalšiu rolu, Japonku Liu San v operete Viktória a jej husár. V tejto operete mala už možnosť si aj trochu zatancovať.

V prešovskom divadle pôsobila jednu sezónu a keďže jej životným snom bola vážna hudba rozhodla sa pre vysokoškolské štúdium. Prijali ju na Vysokú školu múzických umení v Bratislave, odbor sólový spev, kde ju teraz pripravuje profesorka Hana Štolcová – Bandová. Operný spev bude Erika Študovať celých päť rokov.

V októbri tohto roku vstúpila Erika do manželského stavu a zmenila si meno na Čambálová. Životným partnerom Eriky sa stal Peter Čambál, syn známeho slovenského výtvarníka z Trnavy. Peter je tiež výtvarníkom a teraz končí štúdium maľby a grafiky na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Mladí ambiciózni umelci Erika a Peter žijú v súčasnosti spolu v Trnave.

V ŠALI SA KONAL „SIK“ FESTIVAL

Šalienský mládežnícky klub (Sellyei ifjúsági klub – SIK), ktorý združuje šaliensku maďarskú menšinu, už niekoľko rokov zvykne organizovať svoj dvojdňový festival. Tento rok ho usporiadali 30. a 31. januára v Dome kultúry v Šali. Okrem zaujímavých výstav umeleckých fotografií šalienského rodáka Lehela Tótha (viď zápis na strane 384) sa v tomto roku uskutočnil aj amatérsky muzikál divadelného súboru Gimisz z Komárna. Mladý kolektív sa tu predstavil inscenáciou Kniha džungle. Tento známy príbeh džungle stvárnil divadelníci netradične, ale zaujímavo s množstvom divadelných prekvapení, dobrou hudbou a vtipným textom. Okrem vystavených fotografií a muzikálu prebehlo ešte niekoľko sprievodných podujatí, a vystúpenie folklórneho súboru Szóttés, koncerty skupín Ko – Zár a Ghymes, z ktorých si mohli Šalania odniesť cenný umelecký zážitok, pričom ich určite nadchla aj veľmi dobrá organizácia a príjemná atmosféra festivalu.

384

PRÍCHOD JARI, VEĽKÁ NOC A VIANOCE NA DETSKEJ FARME HUMANITA,

ktorú založil a udržuje Šal'an, Bertram Beták, už tradične organizujú „Veľkú noc na farme“. V dňoch 2. – 5. apríla 1999 mali možnosť návštevníci pozrieť si ukážky ľudových zvykov a tradícií, ako pletenie korbáčov, maľovanie kraslíc, zdobenie perníkov, výroby pšičaliiek a rapkáčov. Deti tu mali možnosť aj povozit' sa na poníkoch a koňoch, pokochať sa mladými jarnými prírastkami zvieracieho sveta, ako aj zahrať si napríklad typické jarné hry. Pri tejto príležitosti vystúpil na farme aj Detský folklórny súbor zo Šale a jar bola slávnostne privítaná pálením Moreny pri Váhu so sprievodom na vozoch.

Už po tretíkrát sa tu pripravil vo vianočnom čase od 20. decembra do 6. januára tradičný „Živý Betlehem“, ktorý je najväčším svojho druhu na Slovensku. Živý Betlehem sa uskutočňoval denne od 15-tej hodiny úvodným programom a potrvával do 17-tej hodiny. Do programu sa mohli zapojiť aj mladí návštevníci farmy. Pripravili tu aj vianočný koncert, večerný Betlehem s bohoslužbou, ukážkou ľudových remesiel, zvykov a vianočných tradícií.

Farmu prišlo pozrieť veľa návštevníkov, dospelých i detí. Táto nezisková organizácia si rozhodla tu rozdávať detský smiech a radosť a uskrniť sa aj s málom. Šlo tu o skvelé turistické atrakcie, ktoré navštívili okrem blízkeho okolia ja veľa ďalších návštevníkov aj zo vzdialenejších obcí a miest západného Slovenska.

Škoda, že sa zatiaľ nenašli ochotní sponzori, ktorí by boli nápomocní aj pri rekonštrukcii príjazdovej cesty k farme.

NA „SIK FESTIVALE“ VÝSTAVA FOTOGRAFIÍ LEHEL TÓTHA

Lehel Tóth, šalienský rodák, už od svojho detstva bol očarený fotografovaním, čo sa stalo jeho záľubou a neskôr aj predmetom vysokoškolských štúdií. Navštevuje Slezskú univerzitu v Opave, kde pôsobia známi majstri – profesori tohto umenia ako Vladimír Birgas, Miloslav Stibor, Aleš Kuzeš a Milan Borovička.

Dnes žije Lehel Tóth s manželkou a dcérkou v Nových Zámkoch a tvorí vo svojom ateliéri v Štúrove.

„Mám rád ľudí, rád fotím ľudí a nie je to náhoda, že mojou hlavnou témou sú ľudia. Sú najlepším médiom, cez ktoré sa aj sám môžem vyjadriť“. To sú slová Lehela Tótha, šalienského rodáka a o tom hovoria aj jeho fotografie, ktoré boli vystavené vo foyeri Mestského domu kultúry.

Pracuje na čierno – bielom papieri, na ktorom sú hlbšie tieňe, ktoré sú potom ostrejšie a kontrastnejšie. Tento spôsob, ktorý si zvolil dobre slúži na dosiahnutie svojho cieľa. Týmto sa vyznačujú aj jeho fotografie tváří, ticha a aktov.

Otvorenie výstavy fotografií sa uskutočnilo 30. januára v rámci „SIK festivalu“ (Sellyei ifjúsági klub = šalienský mládežnícky klub), ktorý zorganizoval šalienský klub mladých v spolupráci s Kultúrno – spoločenskou organizáciou mesta.

385

ZLATÁ PRIADKA SÚŤAŽNÁ CELOŠTÁTNA PREHLIADKA DETSKEJ DRAMATICKEJ TVORIVOSTI V ŠALI

V dňoch 31. mája – 3. júna sa v šalienskom Mestskom dome kultúry uskutočnil už 28. ročník celoštátnej súťažnej prehliadky detskej dramatickej tvorivosti – ZLATÁ PRIADKA. Počas troch dní prezentovali svoje hry najlepšie detské divadelné súbory z celého Slovenska, ktoré prešli jednotlivými oblastnými a krajskými prehliadkami.

Ako prvé sa predstavili divákovi tri súbory z Nitry, Galany a Senca. Druhý deň patril Kysuckému Novému Mestu, Humennému, Považskej Bystrici a Vranovu nad Topľou. Streda bola dňom Lučenca, Humenného a Rimavskej Soboty a piatich scénických miniatúr. Posledný deň, po dopoludňajšom nesúťažnom vystúpení súborov z Martina a Slovenského Komlóša, nastala slávnostná chvíľa udeľovania cien a diplomov.

V kategórii súborov sa na treťom mieste umiestnil Detský divadelný súbor z Nitry za inscenáciu Kamily Ševelovej Praotec Adam a jeho dieťa. Druhé miesto obsadil Detský divadelný súbor sluchovo postihnutých z Lučenca za inscenáciu Jolany Bandžuchovej Zo života ulice. Prvé miesto patrilo Detskému divadelnému súboru Masky z Humenného, za inscenáciu Roalda Dahla – Aleny Lejkovej Čarodejnice. Ocenených bolo aj ďalších sedem súborov.

V kategórii scénických miniatúr získal Detský divadelný súbor z Partizánskeho hlavnú cenu za miniatúru Ivany Horňákovej Vonku prší. Zvyšní štyria účastníci dostali diplom a Cenu Národného osvetového centra v Bratislave.

Individuálne ocenenie patrilo Martine Markovej za kreatívnu scénickú výpoveď v inscenácii Zo života ulice. Na návrh detskej časti Fóra Zlatej priadky Cenu primátora mesta Šaľa Mgr. Júliusa Morávka získal Detský súbor sluchovo postihnutých Sme z Lučenca.

Porota zhodne konštatovala, že úroveň predstavení na Zlatej priadke z roka na rok rastie.

ĎALŠIA CELOSLOVENSKÁ SÚŤAŽ 6. ROČNÍK ŠALIANSKEHO MAŤKA

Malí recitátori zo všetkých kútov Slovenska sa 26. februára 1999 schádzali do nášho mesta, aby sa zúčastnili už 6. ročníka celoslovenskej súťaže v prednese slovenských povestí Šaliansky Maťko. Súťaž aj v tomto roku pomohla rozvíjať tvorivé schopnosti detí, prehĺbiť ich vedomosti o dielach slovenských spisovateľov i vzťah najmladšej generácie k materinskému jazyku. V predchádzajúcich dňoch sa vo väčšine slovenských okresov skončili základné kolá. V siedmich okresoch Nitrianskeho kraja sa do súťaže zapojilo vyše 200 detí vo veku 7 až 11 rokov. Súťaž už tradične organizovala Matica Slovenská, ministerstvá školstva a kultúry, časopis Slniečko a mesto Šaľa.

Záverčné stretnutie najlepších recitátorov a slávnostné vyhlásenie výsledkov šiesteho ročníka súťaže sa uskutočnilo v Kongresovej sále Mestského úradu.

386

Prítomných privítal duchovný otec Šalianskeho Maťka MUDr. Svetozár Hikkel. Prítomní boli zástupcovia okresu a mesta, Mgr. Július Morávek, primátor mesta a zástupkyňa prednostu Okresného úradu Ing. Helena Psotová.

V kultúrnom programe vystúpili šalianski študenti konzervatória a Vysoké školy múzických umení, ako aj detský folklórny súbor Močenčanka. Náladu povznášali aj krojované dievčatá zo Základnej školy Sídliisko Váh a detská cimbaloá muzika. Návštevníci si mohli prezrieť aj výstavku detských kresieb, ktorá bola inštalovaná v predsieni Mestského úradu.

Súťažilo sa vo dvoch kategóriách – žiaci 2. a 3. ročníka a žiaci 4. a 5. ročníka. V prvej kategórii zvíťazila Leonka Nadányiová zo Základnej školy Hradná v Kežmarku a v druhej kategórii Lenka Slobodová zo Základnej školy A. Merici v Trnave. Porotu tvorili Doc. A. Simonová z Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici, Juraj Sarvaš, herec a recitátor, Magda Baloghová a Ľubica Kepštová z vydavateľstva Mladé letá a z časopisu Slniečko a Igor Kovačovič, podpredseda Matice slovenskej z Martina.

Súťažiaci boli ocenení hodnotnými knihami vydavateľstiev Mladé letá, Perfekt a Alli, darčekom redakcie Slniečko, Miestneho odboru Matice slovenskej v Šali a Slovenskej únie žien zo Šale.

V RÁMCI DRUŽOBNÝCH STYKOV VÝSTAVA OBRAZOV ILONY VICZENOVEJ

V čase od 4. – 15. septembra sa vo foyeri divadelnej sále Domu kultúry v Šali konala výstava obrazov insitnej maliarky Ilony Viczenovej. Výstava sa uskutočnila na základe protokolu o spolupráci medzi družobnými mestami Šaľa a Oroszlány.

Maliarka totiž pochádza z družobného mesta Oroszlány. Jej obrazy sú súčasťou zbierky Múzea insitného umenia v Kecskeméte. Maliarka sa predstavila našim obyvateľom s kolekciami tridsiatich obrazov. Jej zaujímavé obrazy sa tešia dobrej povesti po celej krajine, ba jeden obraz si nedávno odkúpil aj anglický kráľovský pár.

Ilona Viczenová počúva hlas svojho srdca. I keď sa nikdy neučila maľovať, jej obrazy vyžarujú dobrosrdečnosť, láskavosť, veselosť, optimizmus a radosť zo života. Svojimi obrazmi nám predstavuje niekdajší čarovný svet, pekné ľudové tradície, rodinné udalosti, sviatky a obyčaje oroslányských ľudí. Jej umenie pramení z čistého srdca tvorkyne.

Vernisáže výstavy sa 4. septembra zúčastnili aj obaja primátori družobných miest, Mgr. Július Morávek a JUDr. Szunyovszky Károly.

V rámci družobných stykov boli naše mesto na odplatu reprezentovať v Maďarsku svojimi obrazmi aj traja naši umelci, MUDr. Ľudovít Gremeň, Ing. Ivica Súkeníková a Imrich Šmida.

387

ZNÁMI ŠALIANSKI HUDOBNÍCI BRATIA PATKOLÓOVCI REPREZENTUJÚ SLOVENSKO

Štrnásťročný huslista Július Patkoló, občan nášho mesta, je reprezentantom Slovenska. Dosahuje vynikajúce výsledky v hudobných súťažiach doma i v zahraničí. Za svoje výborné výsledky na súťažiach obdržal už v minulosti vyznamenanie Ministerstva kultúry, taktiež Slovenská televízia mu udelila titul TALENT ROKA. V nedávnej minulosti koncertoval v Ružomberku, v Žiline ako aj trikrát v Českej republike a v Nemecku a tiež v kúpeľných mestách na Slovensku.

Na koncerty chodí teraz Julko aj so svojím 11 – ročným bratom Lackom a so svojím otcom, ktorý vlastne zabezpečuje ich účinkovanie ako ich manažér. Lacko sprevádza svojho brata na klavíri a mnohí hudobníci ho už teraz považujú za talentovaného klaviristu.

Trojica hudobníkov Patkóloovcov chodí aj na okolité školy s výchovným koncertom pre žiakov.

V tomto roku 16. júna vystúpili v Šali na benefičnom koncerte v kongresovej sále mestského úradu, ktorý organizoval Slovenský červený kríž. Výťažok koncertu venovali vojnou postihnutým kosovským deťom. Július tu uviedol virtuózne husľové skladby za doprovodu klavíra od Wieniawského, Mendelssoona – Bartholdyho, de Bériota a Paganiniho. Tieto skladby sa majú čoskoro objaviť aj na pripravovanej CD platni Júliusa Patkolóa.

V Prahe sa v októbri konal kultúrny program pod názvom Žijeme vedľa seba, v ktorom vystupovali poprední umelci z krajín susediacich s Českou republikou. Na tento program pozval Slovenský inštitút v Prahe aj oboch našich umelcov. Tu uvedený dvadsaťminútový program museli naši mladí umelci predĺžiť pre neutíchajúci búrlivý potlesk divákov.

Bratia Patkolóovci potom koncom decembra pocestovali aj na koncert do Berlína, kde reprezentovali Slovensko. Berlínskemu publiku sa predstavili novým poldruha hodinovým programom s názvom Romantické husle.

Môžeme byť hrdí na našich mladých umelcov, ktorí svojím vrcholným výkonom pripravujú uznávaný umelecký zážitok domácemu ako aj zahraničnému publiku.

V ŠALI ZAČALA VYSIELAŤ MESTSKÁ TELEVÍZIA TELEINVEST

Medzi mestá na Slovensku, kde už vysiela mestská televízia, sa zaradila už aj Šaľa. Od apríla tohto roku začala skúšobne vysielať mestská televízia TELEINVEST. Svoje riadne vysielenie začala od 15. septembra 1999. Od tohto dňa sa mohli občania nášho mesta stretávať v pravidelnom vysielení s reláciami Šalianske televízne noviny, Zverokruh, Jubilanti, Poznaj svoje mesto a Hlásnik. Medzi mimoriadne vysielené relácie zatiaľ zaradili aj Okrúhly stôl, Osobnosti, Hudobniny a Filmoviny. Tento výpočet relácií hodlajú v budúcnosti ešte rozšíriť o ďalšie námety, ohlasy a ponuky miestnych občanov, ktorí sledujú našu káblovú televíziu. Informácie o programe vysielenia si môžu naši diváci prečítať mimo vysielačieho času na teletexte.

388

ŠALIANSKY ČASOPIS ŽNE MEDZINÁRODNÉ ÚSPECHY FANTÁZIA DOSTALA CENU AKADÉMIE

Na 5. medzinárodnom veľtrhu „Svět knihy“ v Prahe dňa 22. mája 1999 získal časopis Fantázia, ktorý vychádza v Šali jedno z najvyšších ocenení v rámci českej a slovenskej fantastickej literatúry. Je to CENA AKADÉMIE science fiction, fantasy a hororu, ktorá sa každoročne udeľuje vo viacerých kategóriách. V cene akadémie hlasuje približne 150 odborníkov – autorov, vydavateľov, ilustrátorov, prekladateľov a organizátorov z Čiech aj Slovenska, ktorí vyberajú z kompletného zoznamu všetkého, čo bolo v tomto roku, v tomto druhu literatúry vydané.

Časopis Fantázia, jediný svojho druhu na Slovensku, pod vedením šéfredaktora Mgr. Ivana Aľakšu, vychádza už dva roky a po Slovensku si získava svoje meno aj v Českej republike. V Cene Akadémie mal 5 nominácií v štyroch kategóriách. Víťazstvo sa mu nakoniec podarilo získať vo dvoch kategóriách. V kategórii výtvarník/výtvarníčka, kde mala fantázia nominovaných dvoch umelcov. Tu získala cenu Martina Pilcerová z Lučenca za maľby na obálkach časopisu Fantázia. V kategórii Vydavateľský počin roka prevzal cenu vydavateľ a šéfredaktor Fantázie Mgr. Ivan Aľakša.

Fantázia okrem uverejňovania známych zahraničných autorov publikuje práce tých najlepších slovenských autorov fantastickej literatúry a stará sa aj o nádejných mladých spisovateľov, ktorí sa písať len učia.

V decembri tohto roku vyšlo už dvanáste číslo tohto časopisu s tradičnými rubrikami. Na štyridsiatych stranách sa nachádzajú poviedky, rubrika poézie, publicistika, rady začínajúcim autorom, najnovšie vedecké poznatky v oblasti počítačov, tradičné recenzie na knihy a reportáž z najväčšieho celoslovenského stretnutia fanúšikov fantastiky v Bratislave „Istrocon 99“, ktoré sa uskutočnilo v septembri tohto roku. V prílohe časopisu Fantázia mapuje históriu slovenskej sci – fi.

ŠAĽA MÁ NOVÉ PEKNÉ POHLADNICE

Začiatkom turistickej sezóny sa na trhu v Šali objavili zaujímavé nové pohľadnice s motívom nášho mesta. Originálne boli tým, že nešlo v nich o koláž fotografií z mesta, ale o farebné ilustrácie. Autorom ilustrácií bol Miroslav Schindler, ktorý s Ladislavom Györögöm, autorom grafickej úpravy sa už dávno chystali pripraviť niečo nové o našom meste. Dlhú dobu sa rozhodovali akou technikou urobia tieto ilustrácie, nakoniec sa rozhodli pre kriedu.

Miroslav Schindler nakreslil Trojičné námestie s kostolom a kaštieľ, ako najznámejšie stavebné kultúrne pamiatky nášho mesta.

Nakoniec sa podarilo vydať štyri druhy pohľadníc s fotografiami mesta (aby sa znížili náklady) a dva druhy s farebnými ilustráciami Miroslava Schindlera.

K tisícemu výročiu prvej písomnej zmienky o Šali sa chystá vydať aj kniha, ktorá bude obsahovať súbor ilustrácií, spojený s jeho autorskými básňami.

389

SPOMÍNANIE NA VÝZNAMNÝCH RODÁKOV NÁŠHO MESTA PROFESOR JOZEF HLA VATÝ

Medzi známých a uznávaných rodákov nášho mesta patrí aj šaliansky rodák, profesor Jozef Hlavatý.

Narodil sa v Šali 1. apríla 1898. Po skončení gymnázia a absolvovaní dôstojníckej školy bol poslaný na taliansky front. Po skončení prvej svetovej vojny študoval v rokoch 1918 – 1922 teológiu v Trnave a v Nitre, kde bol vysvätený za kňaza. Ako kaplán, katechéta a administrátor pôsobil v Bratislave, v Trnave, Šúrovciach, Horných Orešanoch a v Trstíne, ako dekan a vikár v kostole sv. Martina v Bratislave a nakoniec v Trnenci nad Váhom. Bol profesorom náboženstva na gymnáziu v Bratislave, inšpektorom rím. – kat. škôl a komisárom pre katechetiku. Tri roky viedol ako prefekt Bohoslovecký seminár v Trnave a od roku 1931 bol riaditeľom sirotinca v Bratislave na Hlbokej ceste. Absolvoval dvojročné štúdium na Pápežskom hudobnom inštitúte v Ríme a ako mimoriadny profesor prednášal na Štátnom konzervatóriu cirkevnú hudbu. Bol aj predsedom skúšobnej hudobnej komisie pre organistov. Popri svojej práci sa plne angažoval pri výstavbe Skautského domova v Beluškých Slatinách. Bol náčelníkom a krajiniským veliteľom Slovenského katolíckeho skautingu. V tejto činnosti zorganizoval aj I. Skautské jambrée na Slovensku v roku 1932 s hojnou účasťou mládeže. Od roku 1961, ako vážne chorý, prežíval svoje posledné roky v Šali, kde aj zomrel 6. mája 1965. Pochovaný je na šalianskom cintoríne.

Prof. Hlavatý bol známy na poli pedagogickom, literárnom i hudobnom. Jeho dielo bolo v týchto činnostiach pozoruhodné, široké a mnohostranné, žiaľ však doposiaľ odborné nevyhodnotené. Okrem drobnejších prác na knižkách, ktoré boli vydané, bola jeho hlavnou veľkou prácou učebnica rím. – kat. náboženstva „Naše sväté náboženstvo“ vydaná v roku 1943 na 190 stranách s ilustráciami, ktorá vyšla v nakladateľstve Spolku sv. Vojtecha v Trnave v 8. vydaniach. Okrem divadelných hier: Prekliata truhlica, K výšinám, Strieborné črievičky, redigoval aj časopisy Skaut, Plameň a Nová mládež. Bol pravidelným dopisovateľom niekoľkých periodík, ako kultúra, Slováč, Ľud, Národné noviny, Čas a Slovenská republika, v ktorých ako muzikológ uverejňoval postrehy a kritické pohľady na koncerty, opery, zborové spevy, operety, divadlo aj tanečnú hudbu.

Ako vzdelaný hudobný kritik a muzikológ vydaj aj jedno a viachlasné spevníky ľudových piesní. Intenzívne sa venoval cirkevnej hudbe a zborovému spevu. Bol veľkým znalcom gregoriánskeho spevu, ktorého bol aj propagátorom v čistom klasickom prevedení.

Napísal vyše 200 článkov a satí z hudobného života, v ktorých sa venoval hudobníkom, skladateľom napr. Schuberta, Brucknera, Babuška, Schnedera Trnavského a iných. Vo svojich príspevkoch hodnotil novovydaný jednotný katolícky spevník, s ktorým Slováci predbehli mnohé iné národy a na ktorý môžeme byť právom hrdí.

Pri oslavách jeho 50 – ky ho navštívila vtedajšia hudobná reprezentácia Slovenska na čele s Eugenom Suchoňom, o ktorej boli aj Ján Cikker, Dezider Kardoš, Ladislav Slovák a iní. Tu vtedy navrhol Suchoňovi, aby podľa novely Mila Urbana „Za Vyšným mlynom“ spracoval slovenskú operu, čo sa aj stalo a Suchoň so Štefanom Hozom spracovali operu Krútnavu. Aj pri tejto práci bol Hlavatý poradcom, upravovateľom a posudzovateľom. Svedčí o tom aj knižné vydanie Krútnavy s venovaním: „Milému profesorovi Hlavatému, ktorý požičaním libreta Krútnavy prvý umožnil začiatok tvorivej činnosti na tomto diele, ním prorocky predvídaného“. – podpis Eugen Suchoň. Prof. Hlavatý bol skromný a veľký človek. Zaslúži si, aby ho Šalania poznali a spomínali si naň.

390

SPOMIENKA NA 90. VÝROČIE NARODENIA ŠALIANSKEHO SPISOVATEĽA JOZEFA MIŠKOVIČA – SELLYEHO

Dňa 1. januára 1909 sa narodil v Šali náš spisovateľ Jozef Miškovič – Sellyei. O tom svedčí aj pamätná tabuľa umiestnená na priečelí Mestskej knižnice.

Pochádzal z maloroľníckej rodiny, kde sa hovorilo tak po slovensky ako po maďarsky. Základnú školu navštevoval v Šali a ako nadaný žiak pokračoval na Gymnázium v Nových Zámkoch, kam denne vlakom dochádzal. Už ako študent vynikol v samovzdelávacom krúžku na úseku poézie, ale neskôr sa venoval próze, kde jeho hlavným motívom bol vždy život roľníkov a pospolitého ľudu, ktorý dobre poznal a vedel o ňom presvedčivo písať.

Napísal nespočetný počet noviel a zverejnil stovky článkov v novinách. Jeho písomné pozostalosti svedčia o tom, že sa pripravoval napísať aj baladický román podobný Šolochovovmu Tichému Domu. Jeho demokratické zmýšľanie vyjadrené na svetovom mierovom kongrese v Bruseli v roku 1936 vzbudilo pozornosť všetkých dobromyseľných ľudí. Bolo to práve v čase, kedy temné sily chystali druhú svetovú vojnu. Potom v živote nášho spisovateľa došlo k závažnému zvratu, lebo vážne ochorel. V tom čase bol už ženatý so svojou láskou Mariškou a v rodine vyrastali dve roztomilé dievky Veronika a Matej. Napriek ťažkej chorobe ostal naďalej literárne činný. Ujal sa ho známy románopisec Žigmund Móríc a svojím humánnym prístupom mu dopomohol k liečeniu

v sanatórnom prostredí. Prichádzali potom ťažké dni smútku a utrpenia, ktoré on mlčanlivo znášal. Jeho myseľ sústavne zalietala domov, k jeho milovanej manželke a dieťkam, lebo vedel, že ho ak živiteľ a rodiny každý deň čakajú. Vrátil sa, ale už iba na rozlúčku so svojimi milovanými a povedať posledné Zbohom. A prišiel deň 6. marca 1941, kedy vydýchlo jeho telo posledný raz, aby odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi. Nedočkal sa snežnej jari pri brehoch bystrého Váhu, ani rozkvitu kvetín, po čom tak túžil počas poslednej zimy.

Napísal vyše štyristo rôznych noviel a článkov, z ktorých výber pod názvom Trstenné strechy vyšiel v roku 1957 a obsahuje 67 vybraných diel vo forme noviel, v ktorých cítiť jeho lásku k povodiu Váhu, k pôde a k pracujúcemu ľudu. Je chvályhodné, že dňa 2. januára 1999, teda v deň jeho nedožitého deväťdesiatin Slovenský rozhlas v Bratislave vo svojej kultúrnej relácii sa venoval aj výročiu nášho spisovateľa spomienkou na jeho diela a ťažký život. Veď nie ľahko sa zomiera vo veku 32 rokov zanechajúc manželku s dvomi dieťkami.

Tento článok Markusa Gálla bol uverejnený v Šalianskom týždenníku, ročník III., číslo 2, 18. januára 1999.

REKONŠTRUKCIA CIRKEVNÝCH PAMIATOK

Bakošova muka

Medzi naše cirkevné pamiatky patrí bezспорu aj tzv. Bakošova muka, ktorá sa nachádza vedľa štátnej cesty vedúcej zo Šale do Vlčian za železnicou, pri tzv. Svinskom jarku. Je to jednostĺpová vyvýšená murovaná stavba, v hornej časti so sochou Bohorodičky panny Márie s dieťaťom. Tento malý pomníček postavila v 18. storočí rodina Bakošová, ktorá v tom čase žila v Šali. Tento pomníček je zaznačený ako orientačný bod aj v katastrálnych a špeciálnych vojenských mapách.

Pretože bola táto pamiatka už značne poškodená, v priebehu mesiacov september – október 1999 bola od základov zrekonštruovaná a tak daná do pôvodného stavu. Zachránila sa tým jedna vzácna pamiatka z chotára nášho mesta.

Kaplnka Svätej rodiny

Na konci Družstevnej ulice v Šali stojí malá murovaná kaplnka Svätej rodiny, ktorú nechal vybudovať pred viac ako 100 rokmi (roku 1890) Šalianský roľník Michal Baluška na pamiatku nehody a z vďaky za záchranu života. Ku kaplnke Svätej rodiny smerovali ešte pred nedávnom aj procesie našich veriacich pri cirkevných sviatkoch. Kaplnka bola roku 1995 skupinou mladých veriacich občanov nášho mesta pod vedením Ing. Jána Horvátha zrekonštruovaná. Potom už prevzali starostlivosť o túto pamiatku miestni občania a potomkovia rodiny Baluškovcov.

Svätý kríž pri cintoríne

Svätý kríž na Hlavnej ulici pri cintoríne postavili šalianski veriaci v roku 1926. Po 73 rokoch vyžadoval už tento pomník obnovenie a preto majitelia firmy kamenárstvo Garant sídliacej v novostavbe pri vchode do cintorína ponúkli mestu pomocnú ruku pri obnove tejto cirkevnej pamiatky. Bratia Štefan a Ján Nagyovci, majitelia tohto kamenárstva sa rozhodli v roku 1999 zadarmo zrenovovať túto pamiatku. Vynovili nielen zlaté nápisy na podstavci kríža, ale aj kovovú ohrádku okolo podstavca a očistili kamennú stenu a kríž tejto pamiatky. Toto kamenárstvo z vďaky mestu za možnosť pôsobenia v šalianskom cintoríne sa ponúкло pomáhať mestu pri zveľadovaní aj pri iných príležitostiach.

Socha sv. Juraja bojujúceho s drakom

Kamenná plastika Sv. Juraja bojujúceho s drakom je situovaná pri budove Mestskej knižnice v Šali. Mechanickou deštrukciou došlo k odlomeniu pravej prednej nohy koňa spolu s hlavou a krkom draka. Z kovových častí pamiatky došlo

k odlomeniu kopije, ktorá sa nachádza v pravej ruke Sv. Juraja. Táto cenná kamenná plastika bola v tomto roku čiastočne zreštaurovaná akademickým sochárom a reštaurátorom Arnádom Mézešom. Mestský úrad na základe odporúčania komisie kultúry vyčlenil na reštaurovanie tejto chránenej pamiatky 16 tisíc Sk. Obnovou pamiatky získalo mesto ďalšie kultúrne bohatstvo.

392

Z HISTÓRIE POŽIARNEJ OCHRANY V ŠALI

Požiarne ochrana patrila odjakživa k prvoradým úlohám miestnych mestských rád. Aj v našom meste sa neraz stalo, že „čo nevzala voda, to zhorelo!“. Potreba organizovania požiarnej ochrany patrila preto oddávna k hlavným úlohám obcí.

V Šali sa s ňou začalo v druhej polovici 19. storočia. V roku 1875 bol u nás založený prvý Dobrovoľný hasičský zbor pod vedením Ľudovíta Czellera.

Na námestí, kde v súčasnosti stojí Mestská ľudová knižnica, bola vybudovaná prvá hasičská zbrojnica a vybavená na tú dobu moderným hasičským zariadením. Postupom času a vývojom techniky sa vybavenie zbrojnice zdokonaľovalo. Dobrovoľný hasičský zbor sa zregrutoval z radov mladých miestnych občanov. Títo absolvovali usilovný hasičský výcvik a za krátku dobu vytvorili schopnú jednotku na úspešný boj proti požiarom. Popri hasičskom zbore sa tu zorganizovala aj prvá známa dychovka v Šali, ktorá reprezentovala nielen hasičov. Ale aj mesto pri rôznych cirkevných a svetských podujatiach.

Rozvojom mesta vznikla potreba vytvoriť profesionálnu hasičskú jednotku. Jedným z prvých profesionálnych požiarnikov sa stal aj mladý Alexander Szabó v roku 1955. Ďalší boli Gejza Lovász, Ladislav Ember, František Reháč, František Špendla, Ján Plenta a ďalší. Ďalší rozvoj mesta, podmienený výstavbou Dusla, si vyžiadal rozšírenie počtu požiarnikov, ako aj dokonalejšej techniky. Po dokončení výstavby novej hasičskej zbrojnice na Murgašovej ulici v máji roku 1974, sa naši požiarnici presťahovali do tejto už modernej budovy.

V RÁMCI DRUŽOBNÝCH STYKOV DLHODOBÝ PLÁN SPOLUPRÁCE MIEST ŠAĽA – OROSZLÁNY

V snahe prispieť k vzájomnému zblíženiu a bližšiemu poznaniu, a tým aj k nadviazaniu širšieho priateľstva medzi samosprávami, rozhodli sa primátori oboch družobných miest Mgr. Július Morávek a Dr. Karol Sunyovszky podpísať slávnostne priateľskú zmluvu.

Vzájomné družobné vzťahy sa budú rozvíjať v zmysle zmluvy v ôsmich oblastiach: a to vo výmene oficiálnych delegácií, v spolupráci na úseku kultúry, mládeže a športu, v oblasti spolupráce samosprávnych orgánov, v podnikateľskej sfére, v cestovnom ruchu, v oblasti ekológie a v oblasti poľnohospodárstva.

Súčasne s dlhodobým plánom činnosti boli podpísané i plány spolupráce medzi oboma mestami na roky 1999 a 2000.

393

NAJLEPŠÍ ŠPORTOVCI ROKU 1998

Pre všetkých športovcov, ktorí v minulom roku úspešne reprezentovali mesto, či okres, pripravila 7. mája 1999 Okresná organizácia telovýchovných jednôt a klubov už po druhýkrát slávnostne Vyhlásenie najúspešnejších športovcov, trénerov a funkcionárov okresu Šaľa za rok 1998.

Po úvodných prejavoch a tónoch šalianskeho Big – bandu pod vedením Štefana Szöllösiho vítal ocenených športovcov na pódiu divadelnej sály Domu kultúry moderátor týchto akcií Karol Polák. Pri príležitosti Dňa matiek darovali ženám kvietok a všetkým oceneným sa ušiel diplom, pohár, plaketa, či medaila za úspešnú reprezentáciu, či trénersku a funkcionársku činnosť.

Za úspechy v celoštátnych súťažiach družstiev boli na prvých troch miestach odmenení:

Extraligové družstvo hádzanárov Šale
Volejbalisti SOUP Šaľa
Volejbalisti Šale

Prvá päťica odmenených jednotlivcov bola:

Martin Vaváček (volfíž)
Marcela Vlčková (hádzaná)
Ľudovít Kocsis (karate)
Štefan Lalák (futbal)
Ladislav Majdlen (volfíž)

V krajských a okresných súťažiach si najlepšie počínali:

Družstvá:

Mužstvo stolného tenisu z Trnovca n./V.

Mladí šalianski hokejisti
Hádzanárky z Močenku

Jednotlivci:

Róbert Mittermayer (atletika)
Lenka Szabová (hádzaná)
Andrej Sántai (karate)
Ol'ga Devátová (kolky)
Tomáš Odráška (ľadový hokej)

Najlepší tréneri roka:

Darina Braunová (hádzaná ženy)
Ing. Jozef Kukan (stolný tenis – Trnovec n./V.)
Ing. Rudolf Berec (hádzaná muži)
Július Fehér (futbal Selice)
Ľudovít Schiffer (ľadový hokej)

Najlepší funkcionári roka:

Prof. Ján Mutkovič (TJ Slovan Duslo Šaľa)
Mgr. Július Kolenčík (HK Junior Poľnohospodár Močenok)
Dalibor Hadnaď (FK Šaľa – Veča)
Jozef Kemenský (TJ Slovan Duslo Šaľa)
Ladislav Kokeš (KFC Horná Kráľová)
Ing. Miroslav Polónyi (VK Slovan Duslo Šaľa)

Na pódium pravdaže vystúpili aj viacerí športovci, tréneri a funkcionári, čo bolo zárukou, že šport v Šali a okolí prežije aj ťažké časy.

Prítomným pri vyhodnotení okrem šalianskeho Big – bandu spríjemňovali večer aj bratia Mikóovci zaspievaním piesne Franka Sinatra „My way“, Žabky svojím tanečným vystúpením a aerobikovní cvičenci so svojou pútavou zostavou.

394

HÁDZANÁRKY ŠALE SKONČILI NA DRUHEM MIESTE

Hádzanárky Šale, ktoré v uplynulých rokoch štyri krát po sebe triumfovali, majstrovský titul ani Slovenský pohár tento krát neobhájili, aj keď boli k tomu veľmi blízko.

Po základnej a nadstavbovej časti súťaže skončili na 1. mieste s 5 bodovým náskokom práve pred Banskou Bystricou. Vo finále Extraligy nás však Banskobystričanky zdolali na stretnutia 3 : 1. Zlato z najvyššej hádzanárskej súťaže sa tento krát presťahovalo zo Šale do Banskej Bystrice.

Svojím priaznivcom teda nepripravili naše dievčatá dobrú sezónu, ale určite zápasy v Play Off boli hodné finále. Pohárový zápas s Dunaferom síce prehrali 2 – krát, ale keď sme brali do úvahy, že doma prehrali s víťazom PEM o 5. gólov, nie je to hanba. Nášmu družstvu chýbalo tentokrát viac sebadôvery a pocitu zodpovednosti za kvalitný výkon u každej hráčky.

Celkovo odohrali naše dievčatá 45 priateľských zápasov, 14 zápasov extraligy, 7 zápasov play off, dva zápasy o PEM a 5 zápasov o Slovenský pohár.

Najlepšie strelkyne nášho družstva boli: Šalatová (132 gólov), Dubajová (112) a Flašková (112).

Po neúspešnej sezóne došlo k zmene na trénerskom poste. Darinu Braunovú od 1. júla 1999 vystriedal 44 ročný Alojz Berec, ktorý naposledy trénoval hádzanárky Interu Bratislava.

Prípravu na novú sezónu začali naše hádzanárky 12. júla 1999 v domácich podmienkach. 18. až 25. júla absolvovali sústredenie v Bojniciach. V priebehu prípravy absolvovali niekoľko prípravných stretnutí a turnajov, ako pracovný turnaj v Partizánskom, potom „turnaj SNP“, kde postupne zdolali Inter Bratislavu (26 : 23), Banskú Bystricu (29 : 15), Partizánske (26 : 21), Nitrú (21 : 16) a reprezentantky Japonska (31 : 25).

V ďalších turnajoch zdokonaľovali svoj útočný a obranný systém. V dňoch 21. a 22. augusta 1999 za účasti 6 družstiev sa v hale českého vicemajstra Veselý nad Moravou uskutočnil 8. ročník turnaja hádzanárok „O štít mesta Veselý“. Tu sa našim dievčatám darilo, lebo vyhrali nad Japonskom 26 : 23, zdolali aj Zlín 33 : 26 a vo finále sa stretli s bratislavským Interom, ktorý zdolali 24 : 20.

Naše dievčatá sa rozhodli pripraviť v budúcom ročníku svoju rehabilitáciu. Chcú Šali prinavrátiť titul majstra Slovenska aj Slovenský pohár a v Pohári EHF sa prebojovať aspoň v 2. kolách.

395

ŠAĽA BOLA ETAPOVÝM MESTOM V MEDZINÁRODNÝCH CYKLISTICKÝCH PRETEKOV OKOLO SLOVENSKA

Šaľa bola po prvýkrát v histórii etapovým mestom 43. ročníka Medzinárodných cyklistických pretekov okolo Slovenska. Pelotón pretekárov mal príjazd do Šale 30. júla 1999 o 15,45 hodine. Cieľ bol pred budovou Mestského domu kultúry. Cyklisti prichádzali od Galanty cez ulice Kráľovskú, pred Mlynom, smerom na Olympiu, ulicu Dolnú, smerom na kostol, ulicu Pázmáňa, pred mestský dom kultúry kde bolo slávnostné dekorovanie víťazov.

Cieľovú pásku štvrtej etapy 43. ročníka po 170 km z Trnavy do Šale prešiel ako prvý a súčasne prvýkrát v tomto ročníku zo Slovenských reprezentantov 22 ročný Ondrej Slobodník, ktorý v záverečnom špurtu pred zrakmi mnohých Šaľanov zdolal Slovinca Sašu Suibena.

Pohár víťazovi štvrtej etapy odovzdal primátor mesta Šaľa Mgr. Július Morávek. Žlté tričko v piatej etape si obliekol konečný víťaz pretekov Čech Ondrej Sosenka, ktorého dekoroval zástupca primátora Ing. František Botka. Do fialového trička obliekal pretekára kpt. Jozef Belický, náčelník mestskej polície.

Šaľa ako etapové mesto malo za úlohu zabezpečiť v tento deň ubytovanie a stravovanie pre 100 pretekárov a ďalší technický doprovod, spolu niečo vyše 200 ľudí. Mesto sa svojej úlohy zhostilo veľmi dobre, čo potvrdil aj tréner reprezentantov Slovenska Pavol Gálik a nesor pretekov Kamil Haľapka, ktorý pochválil Šalu za výbornú organizáciu v etapovom meste.

Na druhý deň 31. júla pretekári vyštartovali spred budovy Okresného úradu na Hlavnej ulici, smerom na ulicu Pázmáňa, cez most do Veče, a po Nitrianskej ulici opustili naše mesto a smerovali do Banskej Štiavnice, cieľa piatej etapy pretekov.

Pri cieľi a štarte sa uskutočnili aj sprievodné kultúrne podujatia miestnych súborov. Šaľa, ako etapové mesto sa pred účastníkmi 15. krajin mohla vhodne prezentovať a svojej úlohy sa zhostila veľmi dobre. Ukázal to aj veľký záujem Šaľanov, tak pri dojazde 4. etapy do Šale, ako aj pri štarte 5. etapy.

V KRYTEJ PLAVÁRNI DUSLA MAJSTROVSTVÁ SR V PLUTVOVOM PLÁVANÍ A RÝCHLOSTNOM POTÁPANÍ

V druhej polovici apríla 1999 sa uskutočnili v krytej plavárni Dusla, a. s. Majstrovstvá Slovenskej republiky v plutvovom plávaní a rýchlostnom potápaní. Majstrovstvá pripravoval a zabezpečoval známy profesionálny klub potápačov Amfora v Šali za účinnnej podpory Dusla, a. s. a ďalších sponzorov.

Tieto majstrovstvá prekročili rámec nášho okresu a kraja a zúčastnil sa ich 98 pretekárov rôznej vekovej kategórie z celého Slovenska.

Majstrovstvá otvoril slávnostným príhovorom Ing. Michal Galbavý, personálny riaditeľ a. s. Duslo. Okrem zástupcov mestských orgánov sa na pretekoch zúčastnil prezident Zväzu potápačov Slovenska Ing. A. Studeníková, prezident Slovenského športového výboru pán Jendek, komisár majstrovstiev p. Drusková z Partizánskeho, hlavný rozhodca Ing. Rodák z Košíc, reprezentačný tréner pán Oklepek a zástupca klubu Amfora.

396

Príhlásení pretekári v rôznych vekových kategóriách (A, B, C, D), ženy a muži a to v disciplínach plutvového plávania 50 m, 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1 500 m, 100 m delfín, 4 x 100 m, 4 x 200 m, ako aj v rýchlostnom potápaní 15 m, 25 m, 50 m, 100 m a 400 m a 800 m.

Domáce družstvo tvorili členovia Klubu potápačov Amfora v zložení: Barbora Sedláková, Emil Raschman, Rudolf Polaček, Zdeno Šišolák a Jaroslav Soboň.

V silnej konkurencii sa najlepšie darilo Barbore Sedlákovej v disciplíne 100 m PP – časom 1:13,78, čím obsadila 10. miesto, a Rudolfovi Polačekovi v disciplíne 50 m PP s časom 0:34,40, čím obsadil 9. miesto.

V dobrých podmienkach plavárne boli zaplávane slovenské rekordy v disciplínach: Peter Durai, Bratislava na 100 m PP zaplával čas 0:40,18, Ján Karpiš, Žilina, zaplával 50 m PP v čase 0:19,12. Seniorský a juniorský rekord na 50 m PP zaplával Ivan Slašťan zo Zvolena v čase 0:19,23.

Majstrovstvá Slovenska v uvedených disciplínach prebehli na vysokej úrovni, čo nasvedčovalo o dobrej organizácii pretekov Klubom potápačov Amfora. Náš klub a okolitý región sa tým aj dôstojne reprezentoval pred celoslovenskou verejnosťou. Usporiadanie a priebeh pretekov účinne podporili sponzori, a to: ProCS, s. r. o., FaxCOPY, CANON, Fotocentrum Kodak a Okresný a Mestský úrad Šaľa, ktorým bolo vyslovené úprimné poďakovanie.

ATLETICKÝ ODDIEL TJ DUSLO ŠAĽA REPREZENTOVAL SLOVENSKO

Atletický oddiel TJ Slovan Duslo Šaľa mal v tomto roku jednu z najúspešnejších sezón. Na Majstrovstvách Slovenska získal náš oddiel 8. medailí. Na základe kvalitných výkonov boli šaliansky pretekári nominovaní reprezentovať Slovensko v kategórii starších žiakov a žiačok na medzinárodné stretnutie žiactva Čechy – Morava – Slovensko. Stretnutie sa uskutočnilo v Brne, na štadióne Pod Palackého vrchom. Na toto medzinárodné stretnutie vybrali za trénera nášho Františka Tótha.

Jozef Holop nás reprezentoval v disciplíne 300 m starších žiakov. Náš majster Slovenska súperil s majstrom Čiech. Český pretekár v tomto behu zvíťazil v novom českom rekorde, Jozef obsadil 2. miesto časom 37,25 sec., čo bol jeho osobný rekord a tento čas je iba o 0,25 sec. za slovenským rekordom.

Majster Slovenska Šaľan Ladislav Filip zasa súperil s majstrom Čiech v hode 1 kg diskom. Laco sa nevedel vysporiadať s veľmi silným Petrom v chrbte a obsadil tak 2. miesto výkonom 44,02 m. Víťazný pretekár z Čiech bol o meter lepší.

Denisa Ondrušková reprezentovala Slovensko v hode 1 kg diskom medzi staršími žiačkami. Obsadila 4. miesto výkonom 28,76 m a vytvorila si osobný rekord.

V štafete 3 x 300 m nás reprezentoval Jozef Holop a štafeta obsadila 2. miesto.

Všetci naši štyria účastníci prispeli k dobrému vystúpeniu výpravy Slovenska a k druhému miestu chlapcov a dievčat, ako aj k celkovému druhému miestu našej výpravy v tomto trojstretnutí.

Poháre za umiestnenie odovzdávala Zuzana Kováčiková – Hlavoňová, majsterka Česka v skoku vysokom, rodáčka zo Šale, ktorá sa s našimi pretekármi srdečne porozprávala a blahoželala k ich výkonom.

397

CHLAPCI ZO ŠALE MAJSTRI SLOVENSKA

Atletika v Šali má na Strednom odbornom učilišti chemickom kvalitné materiálne podmienky v areáli športovej haly s japexovou rovinkou ako aj na ostatných športoviskách. Tieto dobré podmienky prispievali aj k úspechom atletického oddielu.

Na majstrovstvách Slovenska získali členovia tohto oddielu 9 medailí. Tú poslednú a zatiaľ najcennejšiu získali v prvú októbrovú nedeľu na atletickom štadióne TJ stavbár Nitra vo finále Majstrovstiev Slovenskej republiky družstiev starších žiakov, ktorých sa zúčastnilo 7 družstiev (Junior Prečom, Tatran Spišská Nová Vec, Sparta Považská Bystrica, ZZO Čadca, AC Nové Zámky, Duslo Šaľa a Vital Bratislava).

Naši chlapci cestovali do Nitry s predsavzatím umiestniť sa do tretieho miesta. Naše družstvo pod vedením Františka Tótha nastúpilo v zložení: Egon Redhammer, Juraj Baláž, Róbert Mittermayer, Ing. Jaroslav Horák, Katarína Horáková.

Celá súťaž bola od začiatku vyrovnaná a na čele sa striedali družstvá z Nových Zámkov, Bratislavy a Čadce. Naše družstvo však dobre zvážilo svoje možnosti a silu ostatných družstiev a všetko vsadilo na maximálne vyťaženie každého pretekára. O víťazovi súťaže sa rozhodovalo až v poslednej disciplíne, v štafete na 4 x 300 m, kde naši získali 20 bodov a tím o 0,5 bodu obsadili 1. miesto a získali tak titul majstra Slovenska.

Prvé miesta obsadili: Ladislav Filip v hode 4 kg kladivom (46,72 m) a v hode diskom za výkon 48,21 m.

Jozef Holop v behu na 300 m (37,68 sec.)

Matej Jaroš v skoku do výšky (176 cm)

Druhé miesta získali: Alexander Hatvani v skoku do výšky (173 cm)

Ladislav Filip vo vrhu guľou 4 kg (14,09 m)

v štafete na 4 x 60 m v čase 29,60 sec. zostava: Baláž, Uher, Kelemen, Krommel

v štafete na 4 x 300 m za 2:51,73 min. v zostave: Bujala, Kožíšek, Pokovič,

Herzáň

v behu na 150 m Jozef Holop časom 18,09 sec.

Tretie miesta získali: Dalibor Škrabal v hode 600 g oštepom (41,55 m)

Andrej Petro v hode 4 kg kladivom (29,58 m)

SLOVENSKÝ HÁDZANÁRSKY REPREZENTANT ŠAĽAN ERIK HUČKO

V hádzanej mužov dosiahol tento hráč z nášho mesta snáď najvyšších mét. Už ako 14 ročný študent strediska vrcholového športu v ŠKP Bratislava hrával za dorast a od svojho 18 roku, hral nepretržite ligu. V minulom roku sa so svojím družstvom umiestnil na druhom mieste a vyhral Slovenský pohár.

Od júla minulého roku využil príležitosť výhodnej ponuky do zahraničia. Nastúpil do nórskeho ligového mužstva v Sandefjorde, ktoré bolo na druhom mieste a po jeho príchode sa toto mužstvo stalo majstrom Nórska. Tu bol vyhlásený za najlepšieho obrancu nórskej hádzanárskej ligy.

Na sústreďení slovenskej reprezentácie v Košiciach sa teraz pripravuje na kvalifikáciu Slovenska na Majstrovstvá Európy.

MEMORIÁL PETRA KROMMERA
II. KOLO EXTRALIGY V STREĽBE VZDUCHOVKOVÝCH ZBRANÍ

O tom, že Šaľa má dobrú tradíciu a výbornú úroveň, svedčí aj rekordná účasť v histórii extraligy, keď sa na ňom zúčastnilo prvý deň 245 strelcov a na druhý deň 232 strelcov z Maďarska a jedna strelkyňa z Rakúska. Z domácich pretekárov ŠSK Šaľa sa zúčastnilo 22 pretekárov. Za dva súťažné dni sa uskutočnilo 44 štartov.

Zo Slovenska sa zúčastnila kompletná slovenská reprezentácia na čele s Jozefom Gönczim, majstrom sveta, víťazom svetového pohára. Medzinárodná federácia ho právom vyhlásila za najlepšieho strelca sveta roku 1998.

Výsledky súťaže

Prvý deň 9. januára 1999

Muži puška:

1. Jozef Gönczi (Dukla B.B.) 593 kruhov
25. František Liptai (ŠSK Šaľa) 559 kruhov

Juniory puška:

1. T. Hlinkovics (Komárom) 581 kruhov
18. Erik Kováčik (ŠSK Šaľa) 347 kruhov

Ženy puška:

1. K. Kmetoniová (ŠKP Bratislava) 386
15. B. Veselá (ŠSK Šaľa) 347

Juniorky puška:

1. M. Duřová (ŠKP Bratislava) 390
15. A. Gyöngyová (ŠSK Šaľa) 344

Muži pištoľ:

1. T. Štefánik (ŠKP Bratislava) 578
22. P. Varga (ŠSK Šaľa) 555

Juniory pištoľ:

1. I. Štujater (Dukla B.B.) 563
18. T. Sýkora (ŠSK Šaľa) 527

Druhý deň 10. januára 1999

Muži puška:

1. Jozef Gönczi (Dukla B.B.) 593 kruhov
24. František Liptai (ŠSK Šaľa) 544

Juniory puška:

1. P. Sádecký (ŠKP Bratislava) 585
20. E. Kováč (ŠSK Šaľa) 520

Ženy puška:

1. I. Jahvodková (ŠKP Bratislava) 389
12. S. Veselá (ŠSK Šaľa) 358

Juniorky puška:

1. M. Duřová (ŠKP Bratislava) 387
18. A. Gyöngyová (ŠSK Šaľa) 350

Muži pištoľ:

1. I. Fabo (ŠKP Bratislava)
12. P. Varga (ŠSK Šaľa) 562

Juniory pištoľ:

1. A. Koronka (KSI Budapest) 567
24. T. Sýkora (ŠSK Šaľa) 508

K uskutočneniu súťaže v Šali pomohli títo šalianski sponzori: ProCS Šaľa, Sigmatech Šaľa, Agrotech Šaľa, Rýchle občerstvenie – p. Horváth, Čerpacia stanica Shell Šaľa, Mäso údeniny – p. Nagy, Potraviny – p. Sóka.

Akcia sa uskutočnila v Šali – Veči na Strednom odbornom učilišti chemickom. Bol to zároveň aj ako Memoríál Petra Krommera, dlhoročného strelca a priateľa, ktorý tragicky zahynul pri plnení pracovných povinností v podniku Duslo.

IX. SVETOVÝ VOLTÍŽNY POHÁR C.V.I. V ŠALI

V dňoch 22. a 23. mája 1999 usporiadalo SOUP v Šali už IX. Ročník Svetového voltížneho pohára C.V.I, ktorý bol pre slovenský a českých voltížerov kvalifikáciou na blížiacu sa Majstrovstvá Európy.

Stovky hodín tréningu, ktorý si vyžaduje neustále sa zvyšujúca športová náročnosť voltáže, pôsobivá hudba režisérská práca cvičiteľa – lonžéra, umožnili v Šali ôsmim družstvám a 64 jednotlivcom predviesť vrcholné akrobatické cvičenia.

V cvičení družstiev sa najlepšie darilo švajčiarskej skupine zo St. Gallen, ktoré získalo 8 104 bodov na koni Le Grand pod vedením cvičiteľky Annamarie Gebes. Na 2. mieste sa umiestnilo družstvo z Poľska, reprezentované Aromer Clubom so 7 436 bodmi a 3. miesto obsadilo mladé, ale veľmi talentované družstvo SOUP Šaľa, ktoré na koni Barón pod vedením skúsenej lonžérky Jany Majdlenovej získalo 7 367 bodov.

V súťaži žien sa na 1. a 2. mieste umiestnili cvičenky z UVL Košice Eva Dravecká (8 160 b.) a Katarína Špirková (8 068 b.). Tretia bola Miriam Ruegg zo Švajčiarska, ktorá získala 9 917 bodov.

Medzi mužmi najlepši výkon predviedol Francúz Delaire Davy (7 899 b.), na druhom mieste sa umiestnil topolčiansky Marián Vaváček (7 876 b.) a tretie miesto obsadil mladučký Švajčiar Patric Losser (7 645 b.).

Pozoruhodné výkony, ktoré v Šali videli zaplnené tribúny by neboli možné bez dokonalej organizácie pretekov a prípravy športovej arény. Usporiadanie kvalifikačných pretekov českej a slovenskej voltížnej reprezentácie v Šali bolo malou generálkou na voltízne Majstrovstvá Európy v Nitre, ktoré pôvodne chcelo usporiadať naše odborné učilište – povedala riaditeľka SOUP Ing. Magdaléna Birnsteinová.

MAJSTROVSTVÁ EURÓPY V NITRE VO VOLTÍŽNOM JAZDENÍ

V areáli AX Nitra sa po prvýkrát v histórii slovenského jazdectva uskutočnili v dňoch 16. – 28. augusta 1999 Otvorené majstrovstvá Európy vo voltížnom jazdení. Slovensko tu hostilo 380 účastníkov z 18 krajín, ktorí prišli do Nitry zmerať sily na svojich 60. ušľachtilých tátošoch. Preteky sa uskutočnili v krytej hale AX.

Slovenská jazdecká federácia nominovala na tieto preteky svojich najskúsenejších pretekárov, z ktorých väčšinu tvorili najmä pretekári z SOUP Šaľa, ktorí svojimi dobými výsledkami určite nesklamali. Bolo potešiteľné že slovenská elita pod vedením Ladislava Majdlena st. mala v každej z troch vypísaných kategórií umiestnenie do 6. miesta, čo slovenskú voltíž právom zaraďuje do najužšej svetovej špičky.

400

Vynikajúco si počínal v kategórii mužov len 17 ročný Ladislav Majdlen z SOUP Šaľa na koni Barón, ktorý pri svojom prvom štarte na Majstrovstve Európy v kategórii jednotlivcov obsadil skvelé 6. miesto. Je to doposiaľ najlepší výsledok pre slovenské voltízne jazdenie v tejto kategórii. Prvé tri miesta v tejto kategórii patrili Nemcom. Ďalší naši muži obsadili 9. miesto – M. Vaváček (Topolčianky), 17. miesto Viliam Naštický (SOUP Šaľa).

V kategórii žien vynikajúco zabojovali Košičanky, ktoré sa umiestnili vo finále v poradí: 4. E. Dravecká, 5. K. Špirková a 10. A. Bučková.

V kategórii družstiev reprezentovalo Slovensko družstvo z SOUP Šaľa na koni Barón pod vedením J. Majdlenovej, v zložení V. Naštický, L. Majdlen, R. Psota, M. Necela, M. Petrovský, D. Urbanová, D. Barci, A. Vavrová a A. Tóth. Toto mladé družstvo ukázalo veľmi dobrú perspektívu do budúcnosti, nakoľko vo veľmi silnej konkurencii družstiev obsadilo veľmi dobré 5. miesto.

Poradie družstiev na prvých troch miestach bolo: 1. Švajčiarsko, 2. Švédsko, 3. Nemecko.

Po týchto majstrovstvách čakalo slovenských voltížnych jazdcov ešte jedno dôležité podujatie, a to Majstrovstvo Slovenskej republiky vo voltíži v Stropkove 17. – 19. septembra.

NA MAJSTROVSTVÁCH SR VO VOLTÍŽI NAJÚSPEŠNEJŠÍ VOLTÍŽERI ZO SLÁVIE SOUP ŠAĽA

250 pretekárov z celej republiky sa v dňoch 17. – 19. septembra 1999 zišli v Stropkove na Majstrovstvách Slovenskej republiky vo voltížnom jazdení. Preteky sa uskutočnili v krásnom areáli, ktorý je majetkom pána Bechera, hlavného sponzora tohto podujatia.

Najlepším klubom na týchto majstrovstvách bola Slávia SOUP Šaľa, ktorej cvičenci získali v štyroch kategóriách prvenstvo. Ladislav Majdlen na koni Barón – Majster Slovenska v kategórii mužov za rok 1999, Družstvo Slávie SOUP Šaľa – Majstri Slovenskej republiky v kategórii družstiev za rok 1999, Lenka Fialová – Majsterka Slovenskej republiky v kategórii žien B za rok 1999, Radoslav Psota + Ladislav Majdlen – Majstri Slovenskej republiky v kategórii dvojíc roku 1999. Všetky tieto veľmi pekné výsledky dosiahli naši cvičenci na svojich vynikajúcich koňoch, Barón, Catalin IV., Časeň, Pohan a Korok, na ktorých počas celého roka reprezentovali. Kôň Barón sa už po druhý krát stal „Koňom roka“ za rok 1999 vo voltíži v kategórii družstiev.

Výsledky súťaží:

Majstrovská súťaž kategória: Ženy A: 1. Eva Dravecká, 2. Katarína Špirková, 3. Alexandra Bučková – z ÚVL Košice
Muži A: 1. Ladislav Majdlen – SOUP Šaľa, 2. Martin Vaváček – N. Ž. Topolčianky, 3. Matrin Necela – ÚVL Košice
Muži B: 1. Ivan Chudý – JO Trenčín – Soblahov, 2. Vlado Budaj – JK Králiky, 3. Vladimír Kisler – SOUP Šaľa

Majstrovská súťaž skupín A: 1. Slávia SOUP Šaľa, cvičili: D. Jablonský, V. Naštický, L. Majdlen, R. Psota, M. Petrovský, D. Urbanová, D. Barci, A. Vavrová, A. Tóth
2. Slávia ÚVL Košice
3. JD Trenčín

VYDARENÝ CHALLENGE DAY

Deň výzvy – Challenge Day v tomto roku zapojilo do národného súperenia mestá do 30 tisíc obyvateľov Senicu a Šaľu. V tomto roku prebehol už siedmy ročník tejto súťaže, do ktorej sa na Slovensku zapojilo 52 miest v troch kategóriách podľa počtu obyvateľov. Naše mesto bolo so Zlatými Moravcami a Topoľčanmi tretím okresným mestom, ktoré sa do národnej súťaže zapojilo.

Záujemcovia o aktívny rekreačný pohyb bez rozdielu veku, pohlavia, či politickej príslušnosti, vierovyznania, či farby pleti sa v závere mája tohto roku mohli zapojiť do tejto súťaže. V našom meste sa súťaže zúčastnilo 12 403 občanov, čo bolo 48,91% celkového počtu obyvateľov mesta. Sedem percent nad celoslovenský priemer potvrdil, že každého druhého Šaľana súťaž pritiahla k športovej a pohybovej aktivite. Neustály ruch na školách, v závodoch, na športoviskách a v okolitej prírode presvedčil, že obyvatelia nášho okresného mesta bez ohľadu na vek a pohlavie majú podobné meranie síl a radi a ochotne sa zapojili do tejto aktivity.

Bohatý bol kultúrno – spoločenský a športový program, ktorý sa začal o 16 - tej hodine pred Mestským úradom a končil o 22 – hej hodine ohňostrojom, čo bolo vrcholom súťažného dňa Challenge Day.

Obyvatelia nášho mesta napriek tomu, že nezvíťazili nad Senicou, kde sa do tejto aktivity zapojilo 13 506 občanov, opäť dokázali, že sú za akúkoľvek formu súťaženia. V tomto roku organizátori podujatia v našom meste upustili od organizovania turnajov, stretnutí a súťažných vystúpení občanov šalianskeho regiónu, čo potom ovplyvnilo aj záverečný výsledok.

UKONČENIE TOHOROČNEJ DOSTIHOVEJ SEZÓNY HUBERTOVA JAZDA

V stredu 27. októbra 1999 sa za krásneho jesenného počasia v lesíku pri Váhu uskutočnila už tradičná slávnosť pri príležitosti ukončenia dostihovej sezóny 1999.

„Lov“ žiakov tretieho ročníka miestneho poľnohospodárskeho učilišťa, spojený s jazdou zručnosti, bol zaujímavým vrcholom roka, v priebehu ktorého dosiahli žiaci školy na koňoch z vlastného chovu mnohé významné úspechy na pretekoch, v parkúrovom skákaní, v dostihoch i vo voltíži. Bolo to posledné podujatie tohoročného kalendára, kde si mali možnosť študenti predviesť svoje jazdecké umenie počas slávnostnej Hubertovej jazdy. Podstatou tejto jazdy bol v minulosti mnohohodinový hon lovcov na líšku či jeleňa. Tentoraz v prenesenom zmysle hľadali jazdci líščí chvost ukrytý v kríkoch. Po napínavom priebehu jazdy, po absolvovaní série náročných skokov cez rôzne prekážky sa z nádejnej trofeje radovala Zuzka Mareková na koni Níl. Tohoročná Hubertova jazda bola dôstojným ukončením úspešnej dostihovej sezóny a zároveň bola aj významným jubileom 95. výročia vzniku tejto školy v Šali.

Žiaci dokázali vysokú úroveň kvality výučby a výcviku koní a strávili pekné dopoludnie v prírode so svojimi miláčikmi – koňmi.

402

III. ROČNÍK VIANOČNÉHO AEROBIKOVÉHO MARATÓNU V ŠALI

Tak, ako v predchádzajúcich dvoch rokoch, sa 4. decembra 1999 uskutočnil v Šali v Mestskej športovej hale už 3. ročník Vianočného aerobikového maratónu, kde sa stretli vynávači aerobiku z celého Slovenska. Akciu aj v tomto roku organizovalo Fitnesscentrum PERFECT BODY, sídliace v budove Hydrostavu v Šali.

Takmer tisícka divákov mohla sledovať 320 minútový boj nadšencov aerobiku z celého Slovenska. Promotérmi Maratónu boli známe osobnosti, ako Alena Kahanová, IFAA, inštruktorka a promotérka Nike Tour 1999 z Bratislavy, ďalej Dušana Holková, IFAA, inštruktorka z Banskej Bystrice, Ildikó Soókyová, IFAA, inštruktorka a držiteľka licencie A, zo Šale, Natália Schanerová, vicemajsterka sveta v športovom aerobiku trojíc z Nitry a vynikajúca dvojica vicemajstrov z Českej republiky v športovom aerobiku Lenka Mašková a Martin Dušek.

S celoslovenskou novinkou sa predstavil Kovo – team, s. r. o. Handlová s lekciami indoor cycling. Vzácnym hosťom bola aj juniorská majsterka sveta vo fitness Sandra Horňáková, ktorá šaliansky maratón otvorila a zažehala súťažiacim veľa síl a vytrvalosti.

Na najvytrvalejších cvičencov čakalo 15 veľmi hodnotných cien, ktoré sa každoročne udeľujú najmladšej a najstaršej účastníčke, najlepšiemu mužovi, najlepšej Šalianke a Miss maratónu.

Celkovou víťazkou sa stala Lucia Vrábelová z Galanty a cenu najlepšej Šalianky si odniesla Marcela Bartalošová.

Tohoročný maratón bol spojený aj s oslavou Mikuláša, ktorý so Snehulienkou a čertmi z Farmy Humanita prišli medzi deti, ktoré sa mi veľmi potešili.

Cieľom organizátorov bolo spájať príjemné s užitočným a preto výťažok z akcie ako symbolický šek v hodnote 20 000 Sk odovzdala zástupcom Detského oddelenia Nemocnice s poliklinikou v Šali Mgr. Radka Aláková, riaditeľka aerobikového maratónu.

Osobitné poďakovanie patrí aj 66. sponzorom zo Šale a okolia, ktorí na túto akciu ochotne prispeli (Boli uvedení v časopise Slovo Šaľanov, ročník 1999, č. 12, strana 12).

ZUZKA KOVÁČIKOVÁ STRIEBORNÁ V JAPONSKU

Na halových majstrovstvách sveta v atletike v ďalekom Japonsku získala Zuzana Kováčiková striebornú medailu v skoku vysokom výkonom 196 cm. Strieborná medaila je vôbec prvou medailou Zuzky – šalianskej rodáčky zo svetového podujatia.

V januári tohto roku skočila na pretekoch v poľskej Pule 190 cm a v Českých Budějoviciach dosiahla limit na Japonsko výkonom 194 cm, i keď účasť mala zabezpečenú aj predtým. Dosiahla totiž v Sant Peterburgu už výkon roka, a to 198 cm. Bol to štvrtý najlepší výkon na svete.

V reprezentačnej 23 člennej výprave českých športovcov cestoval spolu so Zuzkou aj jej otec Vladimír Kováčik zo Šale, ktorý pobudol na majstrovstvách sveta v Japonsku celý čas.

Zuzka uzatvorila v minulom roku v októbri manželstvo v šalianskej obradnej sieni a volá sa už Hlavoňová – Kováčiková.

403

VÝZNAMNÉ NÁVŠTEVY V NAŠOM MESTE

Prehliadka vodnej cesty na Váhu

Na návšteve a. s. Duslo bol začiatkom apríla t.r. Ing. Ľudovít Macháček, štátny tajomník ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií v sprievode Ing. Karola Andu, generálneho riaditeľa sekcie vodnej dopravy a Ing. Pavla Šestáka, generálneho riaditeľa a. s. Slovenské plavby a prístavy. Návštevy sa zúčastnili aj zástupcovia z Povodia Váhu, Vodohospodárskej výstavby a starostovia privážskych obcí, Dlhá nad Váhom, Trnovec nad Váhom, Selice a Vlčany. V šalianskom prístave ich privítal gen. Riaditeľ Dusla a. s. RNDr. Jozef Kollár. Tu si prezreli nakládku priemyselných hnojív do nákladných člnov a potom sa previezli osobnou loďou Kriváň zo Šale do Selíc a oboznámili sa s plavebnými podmienkami na Váhu a s funkčnosťou plavebnej komory na selickom vodnom diele.

Vladimír Mečiar v Šali

Predseda Hnutia za demokratické Slovensko a bývalý premiér Slovenskej vlády Vladimír Mečiar začiatkom mája t. r. zavítal medzi žiakov Stredného odborného učilišťa chemického v Šali – Veči. Návšteva sa uskutočnila v rámci predvolebnej kampane, pred voľbami prezidenta Slovenskej republiky. Na pôde učilišťa ho privítal RNDr. Jozef Kollár, gen. Riad. a. s. Duslo a riaditeľ učilišťa PaedDr. Jozef Búran ako aj funkcionári Okresnej rady HZDS. Host' si prezrel celý areál učilišťa a porozprával sa so zamestnancami a so žiakmi. Zaujímal sa hlavne o študijné výsledky a o pripravenosť. Host' si prezrel celý areál učilišťa a porozprával sa so zamestnancami a so žiakmi. Zaujímal sa hlavne o študijné výsledky a o pripravenosť žiakov na skúšky dospelosti. Po návšteve v Šali odišiel do Močenku, kde ho privítali búrlivým potleskom a skandovaním „Mečiar na Hrad!“.

Vládna delegácia na návšteve v DUSLE a. s.

Podpredseda vlády SR Ľubomír Fogaš a minister práce a sociálnych vecí Peter Magvaši navštívili v septembri Duslo a. s. pri príležitosti nábehu novej výroby kyseliny dusičnej. Na tvári miesta sa presvedčili o úspešnom nábehu novej výroby a tiež o tom, ako sa darí pracovníkom pri nábehu výroby, ktorá bola postavená za sedemnásť mesiacov.

TRIPARTITNÉ stretnutie

V októbri 1999 sa uskutočnilo v Šoporni, v nočnom sanatóriu Dusla osobitné tripartitné stretnutie. Okrem sociálnych partnerov prijali pozvanie aj premiér Slovenskej vlády Mikuláš Dzurinda, podpredseda vlády Ivan Mikloš, guvernér Národnej banky Slovenska a predseda Združenia miest a obcí Slovenska. Na stretnutí sa venovali aktuálnym otázkam, a to koncepcii hospodárskeho a sociálneho rozvoja Slovenskej republiky, stratégii finančnej politiky, novým smerom v roku 2000, ak aj štátnemu rozpočtu Slovenska na rok 2000.

Ministri ŠAGÁT a HARNA v Šali

Dňa 1. októbra 1999 navštívili naše mesto minister zdravotníctva Tibor Šagát a minister výstavby a verejných prác István Harna.

Minister zdravotníctva prerokoval so zástupcami Nemocnice s poliklinikou v Šali a so zástupcami samosprávy nášho mesta varianty ďalšej existencie nemocnice v Šali.

Minister výstavby a verejných prác rokoval so zástupcami samosprávy okresov Šaľa a Galanta o možnostiach bytovej výstavby a o programoch financovania technickej infraštruktúry v budúcich rokoch.

404

ŠALANIA V POLITIKE A V MÉDIÁCH

V uplynulých rokoch mali v slovenskej politike a v médiách zastúpenie aj bývalí, alebo aj v súčasnosti tu žijúci Šalania. Z nich si zaslúžia zmienku:

V POLITIKE:

Eduard KUKAN,
v 50. rokoch obyvateľ nášho mesta a maturant tunajšieho gymnázia (v roku 1957). Donedávna pôsobil v diplomatických službách ČSR a ČSSR. V Novej slovenskej vláde roku 1998 bol menovaný za ministra zahraničia Slovenskej republiky.

Martin LENGYEL,
Rodák zo Šale po nástupe novej slovenskej vlády pôsobil v roku 1998 a 1999 ako hovorca slovenského premiéra Mikuláša Dzurindu.

Ivan GARČÁR,
Bývalý maturant tunajšieho gymnázia a obyvateľ nášho mesta zastáva v súčasnosti funkciu hovorca ministra zdravotníctva Slovenskej republiky.

V MÉDIÁCH:

Julo VIRŠÍK,
Obyvateľ, rodák nášho mesta už od začiatku vysielania rozhlasu Koliba pôsobí tu ako moderátor a neskôr programový riaditeľ rozhlasu.

Ján BALÁŽ,
Je tiež pôvodným Šaľanom, ktorého už dlhé roky sledujeme vo vystúpeniach a vysielaniach populárnej hudby v skupine ELÁN Joža Ráža, ako gitaristu a druhú osobnosť tohto známeho súboru.

Soňa POLÓNÝIOVÁ,
28 ročná Šalianka pôsobí už dva roky ako známa moderátorka erotického programu Peříčko v českej televízii NOVA.

VÝZNAMNÉ PODUJATIA KULTÚRNO – SPOLOČENSKEJ ORGANIZÁCIE V ROKU 1999

V rámci bohatej činnosti Kultúrno – spoločenskej organizácie mesta Šaľa boli aj v roku 1999 v Dome kultúry a meste Šaľa organizované mnohé významné kultúrne, spoločenské a športové podujatia. Podľa ich časového usporiadania uvádzam nasledovné najdôležitejšie akcie, v ktorých mala KSO svoj hlavný podiel:

Január 1999	VII. Reprezentačný ples mesta Šaľa Okresné kolo „Šaliansky Matko“ Ples Matice slovenskej v Šali
Marec 1999	Premiéra Divadelného súboru LSD „Nehovorte to nikomu“ Prehliadka Záujmovej umeleckej činnosti k Medzinárodnému dňu žien
Apríl 1999	Krajská súťaž detských folklórnych súborov Účasť Divadelného súboru LSD na krajskej prehliadke Premiéra hry Div. súboru Váh s Hrou Báthoryčka

	Účasť Div. súboru Váh na krajskej prehliadke – II. miesto Stavanie mája pred Domom kultúry – FS Chemik
Máj 1999	Vyhlasenie najlepšieho športovca okresu a mesta Šaľa Okresné kolo – Slávik 1999 Divadelné Šaľaniny
Jún 1999	28. celoštátna súťažná prehliadka detskej dramatickej tvorivosti „Zlatá priadka – Šaľa 1999“ Súťaž kráľovnej krásy a šarmu
August 1999	Preteky cyklistov okolo Slovenska na pôde mesta
September 1999	Evanjelizačné dni Okresný deň dôchodcov Šalianske slávnosti
December 1999	Premiéra programu Folklórneho súboru Chemik „Čia je to pieseň“ Cena mesta za rok 1999 Bábkarsky súbor Materinky

406

Z BOHATEJ ČINNOSTI ŠTÁTNEHO OKRESNÉHO ARCHÍVU V ŠALI

V roku 1999 sa pracovníci archívu zapojili do celoslovenských úloh v oblasti archívnictva. V prvej polovici roka vyšla učebnica pre adaptačné štúdium pre archívárov po názvom Príručka archívára, na ktorej úzko spolupracovala riaditeľka nášho archívu PhDr. Veronika Nováková.

V roku 1999 riaditeľka archívu sa stala členkou odborného tímu na prípravu terminologického slovníka, ktorá má vyjsť v tlači v roku 2000.

Štátny okresný archív aj v roku 1999 pripravoval redakčne Fórum archívárov – mesačný informatívny bulletin Spoločnosti slovenských archívárov. Po technickej stránke Fórum pripravuje Júlia Benciová.

Z oblasti archívnictva a regionálnych dejín sa pracovalo v týchto tematických okruhoch:

Spracovanie archívnych fondov (v Príručke archívára Bratislava, 1999, s. 48 – 67, V. Nováková)

Sereď v rokoch 1848 – 1918 (Rukopis pre monografiu Sereď)

Tešedíkovo (turistický sprievodca v slovenskom jazyku, brož. Komárno 1999 – V. Nováková.

Pamätihodnosti Trstíc, Cirkevné dejiny Trstíc – rukopisy v tlači. Monografiu z dejín obce zostavila V. Nováková.

Bitky pri Tešedíkove v júni 1849 – referát na Medzinárodnú konferenciu v Šali – V. Nováková.

Vojenské osobnosti rokov 1848 – 1849 – referát na Medzinárodnú konferenciu v Šali – M. Gálová.

Voľby do Uhorského snemu v Nitrianskej a Bratislavskej stolici v roku 1848 – referát na medzinárodnej konferencii v Šali –

L. Bukovszky.

Voľby do Uhorského snemu v Nitrianskej župe v roku 1848 – referát na Medzinárodnú konferenciu v Debrecíne – L. Bukovszky.

Rozbor pramennej hodnoty písomností Československej presídľovacej komisie v Nyíregyháze – rukopis do samostatnej publikácie archívu Szabolcs – Szatmár – Beregskej župy – L. Bukovszky.

Pramene k presídľovaniu v novinách Sloboda – ročenka Szabolcs – Szatmár – Beregskej župy – L. Bukovszky.

Pečate miest a obcí v okrese Dunajská Streda – rukopis pre samostatnú publikáciu, ktorá vyjde v roku 2000 – V. Nováková

Okrem uvedených publikácií prispeli pracovníci nášho archívu aj kratšími článkami a príspevkami do celoslovenských a miestnych časopisov obcí okresu Šaľa. Vyšlo spolu 10 príspevkov, a to 6 od V. Novákovej, 2 od H. Nagyovej, 1 článok od L. Bukovského a M. Gálovej.

Publikované boli aj anotácie odbornej literatúry od V. Novákovej, M. Gálovej a H. Nagyovej vo Fóre archivárov, článok na Sympóziu archivárov v Nemecku od V. Novákovej ako aj príspevok V. Novákovej na 28. archívnom dni rakúskych archivárov a na Stredoeurópskom kolokviu archívnych spoločností v Klagenfurte. Správu o výstave k 150. výročiu bitky pri Tešedíkove podali pracovníčky archívu M. Gálová a H. Nagyová.

Štátny okresný archív v Šali bol organizátorom medzinárodnej konferencie pri príležitosti 150. výročia bitky pri Tešedíkove. Na konferencii odzneli príspevky odborníkov zo Slovenska a Maďarska zaoberajúcich sa problematikou revolučných rokov 1848 – 1849. Pri tejto príležitosti bola otvorená aj výstava pod názvom Bitka pri Tešedíkove, ktorú mohli záujemcovia navštíviť od 18. júna do 31. decembra 1999.

407

Výstava sa stretla s veľkým záujmom škôl. Bola pripravená so sponzorskou podporou obecných samospráv v Tešedíkove, Žihárči, Šali, Diakovciach, Dolných Salibách a s podporou Maďarského ministerstva kultúry a firma L&M, ktorá zapožičala na výstavu videorekordér a televízor, ktoré náš archív žiaľ doteraz ešte nevlastní.

Pri príležitosti 150. výročia bitky pri Tešedíkove pracovníci archívu pripravili výstavu aj v obci Tešedíkovo, ktorou prispeli k prehĺbeniu vzťahu miestnych obyvateľov k vlastným dejinám. Výstava bola otvorená od 20. júna do 31. júla 1999.

Okrem uvedených dvoch výstav pracovníci Štátneho okresného archívu boli nápomocní pri inštalovaní výstav k regionálnym dejinám v obci horné Mýto, kde bola výstava otvorená pri príležitosti vysvätenia obecných symbolov.

Scenár uvedených výstav v roku 1999 pripravila PhDr. Veronika Nováková, riaditeľka okresného archívu a výstavy navštívilo 1 247 návštevníkov.

Archív úzko spolupracuje so samosprávami celého regiónu a pravidelne poskytuje údaje k obnoveniu obecných symbolov ako aj podklady pre oslavy rôznych historických výročí. Prednášky z obecných dejín sa uskutočnili v mládežníckom klube v Šali, v Diakovciach a na Základnej škole vo Veči. Prednášku pre slávnostné zhromaždenie pri príležitosti 150. výročia bitky pri Tešedíkove na oslavách predniesla V. Nováková. V roku 1999 sa uskutočnila aj slávnostná prezentácia knihy Galanta 100 rokov 100 pohľadníc v Dunajskej Strede a v Galante. Archív úzko spolupracuje aj s ostatnými kultúrnymi inštitúciami v našom regióne. Pri príležitosti 30. výročia založenia Vlastivedného múzea v Galante obdržal náš archív čestné uznanie za spoluprácu s touto inštitúciou.

Pracovníci šalianskeho archívu sa aj v roku 1999 zúčastnili niekoľkých odborných podujatí doma i v zahraničí. Boli to III. archívne dni na Slovensku v októbri 1999 v Banskej Bystrici, Kolokvia stredoeurópskych archivárov v máji 1999 v Klagenfurte, Archívnych dní župy Hajdu – Bihar v Debrecíne tiež v máji t. r., Archívnych dní Ostrihomskeho archívu v Komárome v máji 1999, putovného zasadnutia Spoločnosti maďarských archivárov v Kecskeméte v auguste 1999 a Archívnych dní Szabolcs – Szatmár – Beregskej župy v novembri 1999. Účastníkom týchto podujatí bola V. Nováková a v Komárome L. Bukovszky.

Riaditeľka archívu sa aj v roku 1999 zúčastnila výchovy archivárov. Pôsobila ako lektorka na Inštitúte verejnej správy. Vyučovala na dvojročnom archívnom kurze pre pracovníkov štátnych okresných archívov a bola lektorkou pre adaptačné štúdium pracovníkov štátnych okresných archívov. Tu vyučovala predmet spracovanie a prístupňovanie archívnych fondov v štátnych okresných archívoch. Posudzovala záverečné práce a zúčastnila sa aj ako členka skúšobnej komisie a záverečných skúšok. Od októbra 1999 je PhDr. Veronika Nováková aj odbornou asistentkou na Trnavskej univerzite, na katedre histórie. Túto činnosť vykonáva v mimopracovnej dobe.

408

SLÁVNOSTNÉ JUBILEUM PÁNA DEKANA JOZEFA BLAHU

Pán dekan – šalianský farár, pôsobil u nás vyše 30 rokov, od 15. januára 1970 do 15. júla 2000, čím prekonal dĺžku účinkovania všetkých jeho predchodcov. Na šaliansku faru nastúpil po odchode pána dekana Pavla Matušku.

Narodil sa 19. októbra 1921 v obci Jasová, okres Nové Zámky, ako jeden zo siedmich detí roľníka. Ľudovú školu vychodil vo svojom rodisku a potom pokračoval na stredoškolských štúdiách v Nových Zámkoch a neskôr na Slovenskom gymnáziu v Šuranoch, kde aj maturoval s výborným prospechom 17. mája 1944. Pretože od detstva cítil úzky vzťah k duchovnému povolaniu, prihlásil sa na Teologickú fakultu v Ostrihome, kde absolvoval aj prvý ročník. Po oslobodení v školskom roku 1945 – 1946 pokračoval na Teologickej fakulte v Bratislave, ktorú úspešne ukončil a bol 12. júna 1949 vysvätený za kňaza Ako mladý kaplán účinkoval na rôznych miestach a v čase komunizmu bol nasadený ako nespoľahlivý do pracovného tábora PTP. Po amnestii sa opäť vrátil do kňazskej služby a z predposlednej fary z Kuklova nastúpil do našej farnosti ako správca a neskôr tu obdržal titul dekana farnosti. Podľa dostupných historických záznamov bol 41. farárom našej usadlosti. Pôsobil u nás neprerušene vyše 30 rokov, čím prekonal dĺžku účinkovania všetkých jeho predchodcov.

V Šali vykonal v neľahkých časoch množstvo záslužnej práce tak na poli duchovnom ako aj kultúrno – spoločenskom. Mal veľmi dobre organizačné schopnosti, ktoré vyplývali z jeho životných skúseností. Počas jeho pôsobenia na tunajšej fare sa podujal aj na náročnú prácu rekonštrukcie osvetlenia kostola, výmenu strešnej krytiny a vonkajších omietok, celú obnovu vnútornej maľovky kostola ako aj reštauráciu dvoch sôch svätých, a to sv. Jána Nepomuckého a sv. Floriána pri vstupe do kostolnej záhrady. V celom interiéru kostola bola vymenená stará dlažba za novú mramorovú dlažbu a v kostole bolo nainštalované elektrické vykurovanie. Automatizované boli aj zvony v kostolnej veži a uskutočnila sa aj generálna oprava kostolného organu. Okrem uvedených vylepšení

v kostole a okolí je potrebné ešte spomenúť aj vybudovanie novej pevnej ohrady okolo farskej záhrady a výstavbu garáže na tomto pozemku. Z finančných prostriedkov mestského rozpočtu bola vo veži kostola umiestnená zvonkohra a obnovený pamätník padlých vojakov v I. a II. svetovej vojne. Pri uvedených náročných prácach dokázal pán dekan zainteresovať aj miestnych činiteľov a vhodne využiť nemalé peňažné dary veriacich.

Mal pochopenie a vzťah ku chrámovej hudbe, o čom svedčalo aj poriadanie každoročných benefičných koncertov so známymi domácimi i zahraničnými umelcami. Dôstojné boli aj kostolné oslavy Vianoc, Veľkej noci a ďalších cirkevných sviatkov. Je potrebné vyzdvihnúť aj jeho snahu o dôkladnú prípravu detí na prvé prijímanie a birmovky, ako aj vyučovanie náboženstva na šalianských školách.

Vyznačoval sa skutočnou kresťanskou toleranciou, lebo dodržiaval stáročnú toleranciu dvojjazyčnosti liturgických úkonov počnúc krstom, vyučovaním, sobášmi, pohrebmi a slúžením omší a kázni s aktuálnou problematikou. Týmto účinne prispieval k zvýšeniu etických a mravných hodnôt poslucháčov z radov veriacich, ale aj ostatných, s ktorými prišiel do styku pri výkone týchto obradov.

A neľahké roky ubiehali rýchlo a on statočne stál na poste, kam ho postavila Prozreteľnosť. Šaľania bez rozdielu vierovyznania alebo národnosti boli vždy na jeho strane keď sa jednalo o obetavosť pri užitočných verejnoprospešných akciách a podujatiach. Dobře spolupracoval v poslednom desaťročí aj s vrchnosťami mesta a s duchovnou podporou veriacich, v čom mal vždy nádej a nesklamal sa.

Za účasti svojich kňazov – spolubratov oslavovali sa aj jeho jubileá: 50. výročie jeho kňazskej vysviacka, jeho dožitie sedemdesiatiny, neskôr 75. výročie obsažného a tvorivého života a dňa 12. júna 1999 sa konali oslavy 50. výročia kňazskej vysviacky, kedy sa v našom kostole konala jubilejná omša za účasti vysokého kléru našej arcidiecézy.

Postupom času však vznikajúce zdravotné problémy i vysoký vek prinútili nášho pána dekana k podaniu žiadosti o prepustenie do zaslúžilého dôchodku. S ťažkým srdcom sa sním lúčila šalianska pospolitosť, počnúc mestskými orgánmi na čel s primátorom mesta, až po všetkých veriacich i ostatných občanov s priáním ešte ďalšieho dobého zdravia a dlhých rokov na zaslúžilom odpočinku vo svojej rodnej obci Jasovej, kam sa uchýlil, zanechajúc v Šaľanoch dobré a nezabudnuteľné spomienky.

VELKONOČNÝ KONCERT

Dňa 4. apríla 1999 sa uskutočnil v rímsko – katolíckom kostole v Šali už tradičný veľkonočný koncert.

Na koncerte účinkovali, nám Šaľanom už známi umelci, a to Ivan Ožvát, sólista spevu zo Základnej umeleckej školy v Šali a Erika Tégenová, poslucháčka Vysokej školy múzických umení v Bratislave. Organový doprovod zabezpečovala spevákom Nora Valentínová, učiteľka Základnej umeleckej školy v Šali.

Aktuálne krásne melódie od známych majstrov sa osobitne uplatnili v prostredí nášho kostola, ktoré sa vyznačuje vynikajúcou akustikou.

Koncert uvádzala Slavomíra Tóthová.

Za hojnú návštevu koncertu a zaslúžené výkony umelcov sa účinkujúcim a prítomným divákom poďakoval pán dekan Jozef Blaho.

410

SPOMIENKOVÁ SLÁVNOSŤ

90. VÝROČIA OTVORENIA BUDOVY ĽUDOVEJ ŠKOLY VO VEČI

Dňa 20. októbra 1999 sa vo Veci na Komenského ulici uskutočnila malá spomienková slávnosť pri príležitosti 90. výročia otvorenia budovy Ľudovej školy v Šali – Veči.

Slávnosti sa zúčastnili učители a žiaci novej školy z Bernolákovej ulice, ktorí túto budovu dodnes využívajú, primátor mesta Mgr. Július Morávek a večanskí poslanci Mestského zastupiteľstva, zástupca primátora Ing. František Botka.

Spomienkovú slávnosť otvorila riaditeľka Mgr. Jozefína Stredanská, ktorá oboznámila prítomných so stručnou históriou školstva vo Veči od druhej polovice 18. storočia dodnes. Potom sa prítomným prihovril primátor mesta Mgr. Július Morávek, ktorý vysoko ocenil snahu školy, pripomenúť si túto udalosť v histórii svojej obce.

Prvá škola vo Veči bola cirkevná škola, ktorá vznikla v druhej polovici 18. storočia za podpory miestnych šľachticov (komposesorátu). Medzi prvými učiteľmi tejto školy sa v roku 1869 spomína Peter Szentkereszty, v roku 1890 Ondrej Kováč a na vtedajšej židovskej škole Šalamún Blau. V druhej polovici 19. storočia sa pôvodná cirkevná škola premenila na štátnu školu, ku ktorej v roku 1893 pripojili aj židovskú školu.

V dôsledku nárastu obyvateľstva obce pôvodná stará školská budova s dvoma učebňami už nepostačovala a preto obecní činitelia rozhodli vybudovať novú, na tú dobu priestrannejšiu poschodovú školskú budovu, ktorá bola daná do užívania v roku 1909, teda pred 90. rokmi. V tom čase navštevovalo túto školu 200 školopovinných detí a tzv. opakovaciu školu okolo 260 žiakov. Do pôvodnej starej budovy školy sa potom presťahoval obecný úrad.

V tejto novej budove sa nachádzalo 8 učební s rovnakými rozmermi (10 x 6,5 m, výška 4 m, pôdorysná plocha 65 m²).

Prvá rekonštrukcia tejto školskej budovy bola uskutočnená v roku 1931, kedy bola pribudovaná aj menšia prístavba k pôvodnej budove. Posledná stavebná úprava starej budovy s vybudovaním nových záchodov bola uskutočnená v roku 1988.

Pomerne zachovalá budova tejto školy sa dodnes využíva s sú tu umiestnené trieda 1. stupňa základnej školy so sídlom na Bernolákovej ulici, ktorá túto budovu v súčasnosti spravuje.

Škoda, že najstaršia kronika večianskej školy, ako aj obecná kronika sa počas II. svetovej vojny stratili, preto hodnoverné údaje o škole sa zachovali iba v ojedinelých zmienkach o obci, ktoré sa zachovali len v Štátnom okresnom archíve v Šali.

Po roku 1945 vykonávali na tejto škole funkciu riaditeľa školy Belo Danaj, Ľudovít Koyš, Mgr. Michal Vrbovský a v súčasnosti Mgr. Jozefína Stredanská.

Pri tejto príležitosti boli v jednej učebni tejto budovy vystavené kópie najstarších zachovalých písomných dokumentov o škole (triedne výkazy, vysvedčenia a iné školské písomnosti), ako aj súčasná kronika školy, fotografie a rôzne práce žiakov, ako aj dokumenty o účasti žiakov v rôznych súťažiach.

411

Kronika mesta Šale za rok 1999 bola spracovaná na základe najdôležitejších hodnoverných údajov z udalostí nášho mesta v roku 1999.

Kronika za rok 1999 obsahuje 58 ručne písaných strán, a to od čísla strany 353 po stranu 411.

Kroniku zostavil a napísal: Peter Bošňák, kronikár mesta

Zápisy v kronike mesta za rok 1999 prečítali a schválili na zasadnutí Rady mestského zastupiteľstva v Šali dňa členovia Rady mestského zastupiteľstva.